

Джон Стайнбек
За мишките и хората

И най-добре скроените мечти на мишките и хората остават често неосъществени.

Робърт Бърнс

ГЛАВА 1

На няколко мили южно от Соледад река Салинас свива към хълмовете и тече край тях дълбока и зелена. Водите ѝ тук са топли, защото, преди да достигнат тесния вир, пълзят, проблясвайки по жълтия пясък, огрени от слънцето. От едната страна на реката златистите, заоблени склонове се извисяват нагоре към могъщите скалисти Габилански планини, а откъм долината водите ѝ са оградени с дървета – върби, свежи и зелени напролет, по чиито долни клонови висе полеп от зимните наводнения, и чинари с пъстри, сивобели, полегнали клонови, надвесени над вира. Пясъчният бряг под дърветата е застлан с дебел слой листа, толкова сухи, че затича ли гущер между тях, те силно шумолят. Вечер от гъстациите излизат зайци и клякат на влажния пясък, изпъстрен с нощни следи от стъпките на миеша се мечка, от разперените лапи на фермерските кучета и сцепените копита на елени, идващи тук на водопой.

Между върбите и чинарите се вие пътека, утъпкана от момчетата, които се сбират от фермите, да се къпят в дълбокия вир, утъпкана от уморените скитници, които вечер се отбиват от шосето, да пренощуват край реката. Пред полегналия доземи дебел клон на един огромен чинар се вижда купчина пепел, останала от много огънове; толкова хора са сядали на този клон, че кората му се е излъскала.

След горещия ден вечерта подгони лек ветрец между листата на дърветата. Сянката се катереше по склоновете нагоре към билото. По пясъчния бряг клечаха зайци – неподвижни като малки, сиви, изваяни камъни. В този миг по сухата чинарова шума се зачуха стъпки, идващи откъм шосето. Зайците се изпокриха безшумно, Дългокрака чапла се издигна във въздуха и отлетя надолу по реката. За секунда мястото съвсем опустя, но после на пътеката се появиха двама души и излязоха на открития бряг до зеления вир.

Вървели по пътеката един след друг, сега, макар и на открито, те вървяха пак така. И двамата носеха дънки и сака от същия плат с месингови копчета, И двамата имаха черни безформени шапки, и двамата бяха зарамчили навити по войнишки одеяла. Първият беше дребничък, чевърст, с мургаво лице, неспокойни очи и остри изразителни черти. Всичко в него бе ясно определено: малки, силни ръце с тънки китки, остър, костелив нос. Подире му вървеше неговата противоположност – един грамаден мъж с неопределено лице, големи светли очи и широки,

отпуснати рамене; той вървеше тежко – тътреше нозе като мечка, без да движи ръцете си, които висяха отпуснати.

Първият се спря на откритото така внезапно, че другият едва не го смачка. Дребничкият свали шапката си, обра с показалец потта от кожичката и я отръска от пръста си. Едрият му спътник хвърли одеялата, просна се по корем и взе да пие вода направо от зеления вир;

пиеше на големи глътки, пръхтейки във водата като кон. Дребничкият се засуети припряно край него.

– Лени! – извика строго той. – Лени, за бога, не пий толкоз много!

Лени продължаваше да пръхти във водата. Дребничкият се наведе и го сграбчи за рамото.

– Лени, ще ти призлее като снощи.

Лени натопи цялата си глава заедно с шапката, после седна на брега и от шапката по синьото палто и в гърба му се застича вода.

– Така ми е добре – рече той. – Пийни си и ти, Джордж. Пийни си хубавичко. – Той се усмихна блажено.

Джордж смъкна от рамото си одеялата и ги сложи леко на земята.

– Кой знае каква е тая вода – каза той. – Види ми се нечиста.

Лени цопна голямата си лапа във водата, стисна пръсти и нагоре цвръкнаха струйки; по повърхността на водата плъзнаха кръгове, стигнаха до отсрещния бряг и тръгнаха обратно. Лени ги следеше внимателно.

– Гледай, Джордж! Гледай какво направих! Джордж коленичи до вира, загреба чевръсто няколко шепи и утоли жаждата си.

– Бива си я – призна той. – Но като я гледаш, сякаш не тече. Лени, никога недей пи вода, дето не тече – посъветва го Джордж без надежда, че оня ще го послуша. – Готов си да пиеш и помия, щом си жаден.

Джордж плисна шепа вода на лицето си и я разтри под брадата и по врата. Сетне наложи пак шапката, поотдръпна се от реката, сви колене и ги прегърна. Лени, който го наблюдаваше, направи съвсем същото. Изтегли се назад, сви колене, прегърна ги и погледна към Джордж да види дали изглежда точно като него. След това понахлупи шапката си над очите – както бе сложил своята Джордж.

Навъсен, Джордж се беше вторачил във водата. Очите му се бяха зачервили от слънцето. Той занарежда сърдито:

– Като нищо можехме да стигнем досам фермата, ако това копеле, шофьорът на автобуса, си разбираше от работата. „Мъ-ъ-ничко по-надолу по пътя“, ще ми разправя той. „Мъ-ъ-ничко по-надолу.“ А то – много мъничко, цели четири мили! Не искаше да ни стовари пред фермата,

това е то. Мързеше го да ни закара, Чудно ми е как изобщо спря в Соледад, проклетникът. Изритва ни и казва: „Мъ-ъ-ничко по-надолу.“ Бас държа, че имаше повече от четири мили. В тая дяволска жега!

Лени погледна плахо към него.

– Джордж!

– Какво искаш сега?

– Къде отиваме, Джордж?

Дребничкият дръпна надолу периферията на шапката си и изгледа сърдито Лени.

– Значи, забрави вече, тъй ли? Пак трябва да ти обяснявам, нали? Съвсем си смахнат, бога ми.

– Забравих – каза тихо Лени. – Мъчих се да не забравя, Джордж. Ей богу, мъчих се, но...

– Добре де, добре. Ще ти кажа пак. То нали друга работа си нямам. Цял живот ще ти обяснявам разни неща, ти ще ги забравяш, а аз пак ще ти обяснявам.

– Мъчих се бе, Джордж, мъчих се – настоя Лени, – но нищо не излиза. Виж, за зайците помня.

– Майната им на тия зайци! Ти си знаеш само зайците, а нищо друго не можеш запомни. Сега слушай и помни добре, че да не си навлечем някоя беля. Спомняш ли си като седяхме край канавката на Хауард Стрийт и забелязахме оная обява?

Лицето на Лени просветна от радостна усмивка.

– Как не, Джордж. Това помня, но... какво направихме после? Помня, че минаха някакви момичета и ти каза... ти каза...

– Майната му какво съм казал! Помниш ли, че отидохме при „Мъри н Реди“ и те ни дадоха работни карти и автобусни билети?

– О, да. Сега си спомням, Джордж. – Той бръкна бързо в джобовете на палтото си и добави предпазливо: – Джордж, моята я няма. Трябва да съм я загубил, – След това заби отчаян поглед в земята.

– Тя никога не е била у тебе. глупако. Аз ги държа и двете тука. Да не мислиш, че ще те оставя да носиш у себе си работната си карта?

Лени се ухили с облекчение.

– Аз... аз мислех, че съм я турил в страничния джоб – каза той и пак пхна ръка в джоба. Джордж го изгледа остро.

– Какво вадиш от тоя джоб?

– Няма нищо в джоба – реши да хитрува Лени.

– Знам, че няма. То е в ръката ти. Какво държиш в ръката? Аха, криеш, така ли?

– Няма нищо, Джордж. Истина ти казвам.

– Хайде, дай го тука.

Лени отдръпна стиснатата си ръка по-надалеч от Джордж.

– Мишка е, Джордж, само една мишчица.

– Мишка ли? Жива мишка?

– Тц. Мъртва, Джордж. Но не съм я убил аз. Истина ти казвам! Намерих я. Намерих я мъртва.

– Дай я тука! – заповяда Джордж.

– Их бе, Джордж, остави ми я.

– Дай я тука!

Стиснатата шепа на Лени бавно се подчини. Джордж взе мишката и я запрати в храсталака отвъд вира.

– За какво ти беше тая мъртва мишка?

– Ами че галех си я, докато идвахме насам.

– Виж какво, никакви мишки няма да галиш, щом си тръгнал с мене. Помниш ли къде отиваме сега?

Лени погледна уплашено и от смущение скри лице в скута си.

– Пак забравих.

– Исусе Христе! – възкликна примирено Джордж. – Добре, слушай сега, ще работим в една ферма като оная на север, отдето идваме.

– Коя на север?

– В Уийд.

– Аха, сетих се. В Уийд.

– Фермата, дето отиваме сега, е хей таме насреща, на около четвърт миля. Ще идем там и ще се срещнем със собственика. Слушай сега – аз ще му дам работните карти, но ти дума няма да обелваш. Само ще стоиш и ще си траеш. Ако разбере какъв си смахнат, няма да ни даде работа; но види ли как работиш, преди да е чул какви ги плещиш, всичко ще се нареди. Ясно ли ти е?

– Как не, Джордж. Как не, ясно ми е.

– Хубаво. Каж ми сега, като се срещнем със собственика, какво ще правиш? – Аз... такова – замисли се Лени. Лицето му се напрегна от мислене. – Аз... дума няма да обелвам.

Само ще си стоя.

– Браво. Тъй те харесвам. Повтори си това два пъти, три пъти, та да го не забравиш. Лени си замърмори тихичко:

– Дума няма да обелвам... Дума няма да обелвам. .. Дума няма да обелвам.

– Ха така! – рече Джордж. – И освен това няма да правиш поразии

като в Уийд. Лени го погледна озадачен.

– Като в Уийд ли?

– Значи, и това забрави, а? Хайде няма да ти припомним, че току-виж, си направил пак някоя беля. Лицето на Лени просветна – беше се сетил.

– От Уийд ни изгониха – изгърси той, ликуващ.

– Изгонили са ни, друг път! – възмути се Джордж.

Ние избягахме. Те ни търсиха, но не можах да ни хванат.

Лени се закикоти доволно.

– Виж, това не съм забравил.

Джордж се изтегна на пясъка и подложи ръце под главата си, а Лени стори същото и надигна глава да види дали изглежда точно като него.

– Жива мъка си ти – каза Джордж. – Така лесно и хубавичко щях да си живея, ако не те мъкнеш подире си. Така лесно щях да си живея, а и момиче можеше да си намеря.

За миг Лени остана безмълвен, после каза:

– Нали ще работим във ферма, Джордж?

– Добре, че поне това запомни. Но сега ще спим тука, имам си съображения за това.

Денят си отиваше бързо. Само върховете на Габиланските планини пламтяха от лъчите на слънцето, напуснало вече долината. Водна змия се плъзна по вира, изправила глава като малък перископ. Тръстиките потрепваха леко от течението. Неиде далеч към шосето някой подвижна нещо, а друг му отговори. В клоните на чинарите прошумоля слаб ветрец и мигновено замря.

– Джордж, защо не отидем във фермата, та поне да се навечеряме? Във фермата дават вечеря.

Джордж се обърна на една страна.

– Ти върви, ако щеш. На мене тука по ми харесва. Утре се хващаме на работа. По пътя видях вършачки. Това значи, че има да пълним чували със зърно до посиняване. Тая вечер оставам да си почина тук. Така предпочитам.

Лени се изправи на колене и погледна Джордж.

– А няма ли да вечеряме?

– Искан ли питане, ще вечеряме, стига да събереш малко върбови съчки. В моя вързоп има три консерви фасул. Ти приготви огъня. Като събереш съчките, ще ти дам кибрита. Ще подгреем фасула и ще вечеряме.

– Аз обичам фасула с кечъп – каза Лени.

– Обичаш, ама няма. Хайде събери дърва. И не се заплесвай- Скоро ще мръкне.

Лени се вдигна тежко-тежко и изчезна в храсталака. Джордж остана да лежи и си засвирка тихичко. Откъм посоката, в която се бе отправил Лени, се чу цапане във водата. Джордж престана да свири и се послуша. ,

– Горкият глупчо – прошепна той и пак си засвирука.

След малко Лени излезе шумно от гъсталака. Носеше в ръка само една върбова съчка. Джордж се понадигна.

– Така, значи – рече рязко той. – Давай мишката!

Лени беше самата невинност.

– Каква мишка, Джордж? Нямам никаква мишка. Джордж протегна ръка.

– Хайде, давай я! Пред мене тя не минават! Лени се подвоуми, отстъпи назад и погледна отчаяно към храстите, сякаш се чудеше дали да не избяга от Джордж веднъж за винаги. Джордж каза студено:

– Ще ми дадеш ли мишката, или искаш да ти счупя главата?

– Какво да ти дам бе, Джордж?

– Много добре знаеш какво. Искам мишката. Лени бръкна неохотно в джоба си.

– Какво пречи да си я държа? – каза той с малко разтреперан глас. – Не съм я откраднал от никого. Намерих я край пътя.

Ръката на Джордж остана протегната заповеднически.

Бавно като куче, което не иска да занесе топката на господаря си, Лени се приближи, отстъпи и пак приближи. Джордж щракна силно с пръсти и при този звук Лени сложи мишката в дланта му.

– Нищо лошо не съм правил с нея, Джордж. Само си я галех.

Джордж се изправи и метна мишката колкото можеше по-надалеч в сумрачния гъстак, след което отиде да си измие ръцете в реката.

– Ама че си глупчо! Да не мислиш, че няма да забележа мокрите ти крака – нали прецапа реката, да вземеш мишката?

Джордж чу подсмърчащия плач на Лени и се обърка.

– Какво си се разцивил като бебе! Боже мой, я се виж какъв мъж си!

Устните на Лени трепереха, а от очите му течеха сълзи.

– Недей така, Лени – прегърна го Джордж през рамото. – Не ти я вземам от проклетия. Тая мишка беше вече вмирисана. Пък и ти я беше съсипал от галене. Намери си друга, да не е вмирисана, и ще ти позволя

да я държиш известно време.

Лени седна на земята и оброни глава.

– Не знам къде да си намеря друга. Помня, че имаше една жена, която, щом хванеше мишка, ми я даваше. Но тази жена я няма тука.

– Една жена, а? – присмя му се Джордж. – Даже си забравил коя беше тая жена. Ами че това беше собствената ти леля – Клара. Но и тя престана да ти дава мишка. Ти все ги уморяваше.

Лени го погледна нажален:

– Те бяха толкоз мънички – взе да се оправдава той. – Аз си ги галех, пък те ме ухапваха; тогава ги стисвах леко и те умираха – само защото бяха толкоз мънички. Дано по-скоро се сдобием със зайци, Джордж. Те не са толкова мънички.

– Майната им на тия зайци! Да можеше човек да ти даде поне изкуствена мишка! Веднъж леля Клара ти даде една гумена, а ти не щя и да я погледнеш.

– Не ставаше за галене – каза Лени.

Пламъкът на залеза изчезна от планинските върхове и в долината се спусна здрач, върбите и чинарите потънаха в полумрак. Едър шаран изскочи на повърхността на вира, поевъздух и пак изчезна тайнствено в тъмната вода, оставяйки кръгове отгоре. Листата зашумоляха отново и мънички пухчета върбов мъх полетяха надолу и кацнаха върху водната повърхност.

– Ще събереш ли най-после съчки? – попита Джордж. – Ей там, зад оня чинар, има колкото щеш. Довлякла ги е водата. Хайде, събери ги.

Лени отиде зад голямото дърво и домъкна един наръч съчки и шума. Хвърли ги връз купчината пепел и няколко пъти се връща за още. Свечерило се бе вече съвсем. Над реката изсвистя гълъб. Джордж пристъпи към отрупаните съчки и подпали сухата шума. Пламъкът запука между съчките и огънят се разгоря. Джордж развърза одеялата и извади трите консерви фасул.

Нареди ги до огъня, но така, че пламъкът да не ги докосва отблизо.

– Тоя фасул ще стигне за четирима – рече той. Лени го наблюдаваше отстрани.

– Аз го обичам с кечъп – каза спокойно той.

– Обичаш, ама няма! – избухна Джордж. – Все искаш това, което няма. Ех, боже мой, да си бях сам, колко добре щях да си живея! Щях да си хвана работа и да се трудя, без да имам грижи. Никакви неприятности, а дойде ли краят на месеца, вземам си петдесетте доларчета, вдигам се в града и правя каквото си искам. Мога да седя цяла нощ в някое

заведение. Да ям, където ми хрумне, я в хотел, я другаде, да си поръчвам каквото ми душа иска. И то,-всеки месец, дявол го взел! Заръчвам си галон уиски или пък сядам в казиното и чукам карти и моникс.

Лени коленичи и погледна през огъня ядосания Джордж. Лицето на Лени се бе смръзнало от страх.

– А сега с какво се занимавам? – продължи гневно Джордж. – Занимавам се с тебе! А ти не си пазиш хляба и заради теб аз губя всяка работа, която намеря. Караш ме да обикалям непрекъснато страната. Но само това да е! Бъркаш разни каши. Правиш бели, а сетне пак аз те отървам. – Той почти закрещя: – Ти, смахнат кучи сине! Заради тебе непрекъснато се пека на огън. – После продължи глезено, както правят малките момиченца, когато се подиграват едно на друго: – „Исках само да пипна роклята на онова момиче – исках само да я погалая като мишка.“ А откъде да знае тя, дявол те взел, че искаш само да пипнеш роклята й? Тя се дърпа, а ти стискаш, като че имаш мишка в ръцете си. Тя почва да пищи, а после трябва да се крием в канала цял ден и да бягаме през нощта от ония, дето ни търсят. Все такива ги бъркаш – все такива! Да можех да те сложа в клетка с един милион мишки и да те оставя да се забавляваш...

Гневът му изведнъж го напусна. Той погледна през огъня лицето на Лени, на което бе изписана мъка, и се втренчи засрамен в пламъците.

Беше вече съвсем тъмно, ала огънят осветяваше дънерите на дърветата и надвисналите клони. Бавно и предпазливо Лени заобиколи пълзешком огъня и се спря близо до Джордж. Седна на петите си. Джордж обърна консервите, да се стоплят от другата страна, и се престори, че не забелязва Лени. .

– Джордж – повика го Лени съвсем тихичко. Никакъв отговор.

– Джордж!

– Какво искаш?

– Аз само се шегувах бе, Джордж. Много ми е притрябвал кечъп. Дори да имахме, нямаше да го близна.

– То да имаше, щях да ти дам.

– Но на мене не ми се близва кечъп. Аз щях да го оставя на тебе. Да си го изсипеш всичкия във фасула. На мене хич не ми се яде.

Джордж все още гледаше унило в огъня.

– Като си помисля как екстра щях да си живея без тебе, хващат ме дяволите. Мира нямам.

Лени продължаваше да стои на колене. Той погледна към потъналите в мрак склонове отвъд реката.

– Джордж, искаш ли да се махна и да те оставя самичък?

– Къде по дяволите ще вървиш?

– Абе ще вървя. Ще се запиляя из ония там хълмове. Ще намеря някоя пещера. – Какво-о-о? А що ще ядеш? С тоя твой мозък нищо не можеш намери за ядене.

– Все ще намирам по нещичко, Джордж. Не е речено да ям все хубави гозби с кечъп. Ще се излежавам на слънце и никой няма да ме закача. А намеря ли си мишка, все за мен ще бъде. И никой няма да ми я взема.

Джордж вдигна бързо глава и го погледна изпитателно.

– Държах се зле, нали?

– Ако не ме искаш, ще хвана баирите и ще намеря някоя пещера. Винаги мога да се махна.

– Глупости! Аз само се пошегувах, Лени. Защото искам да си останеш при мене. Бедата е там, че ти винаги уморяваш мишките. – Той млъкна за миг. – Ще ти кажа какво съм намислил, Лени- При първа възможност ще ти намеря, едно кученце. Него сигур няма да умориш. По-добре да си държиш кученце, отколкото мишка. Хем ще можеш да си го галиш колкото щеш.

Лени не се хвана на въдицата. Беше усетил, че сега той има преимущество.

– Ако не ме искаш, кажи ми само и аз ще хвана баирите – ей тия насреща – и ще си заживея самичък. Тогава няма кой да ми взема мишките.

– Аз искам да останеш при мене, Лени – рече Джордж. – Боже мой, ами че ако си самичък, някой ще те вземе за койот и ще ти тегли куршума. Не, не, ще си останеш при мене. Хукнеш ли самичък, леля ти Клара ще се разсърди, ако и да е мъртва.

Лени се заумилква:

– Разкажи ми пак, Джордж, както по-рано.

– Какво да ти разкажа?

– За зайците.

– Стига с твоите номера! – срязва го Джордж.

– Хайде, Джордж – замоли се Лени, – разкажи ми. Моля ти се, Джордж. Нали по-рано ми разказваше.

– Това ти харесва, а? Добре де, ще ти разкажа, пък после ще се навечеряме...

Гласът на Джордж зазвуча по-дълбоко. Той изричаше думите си ритмично, като да ги беше повтарял много пъти преди.

– Такива като нас, дето работят по фермите, са най-самотните хора по света. Те нямат семейство. Нямат родно огнище. Хванат работа в някоя ферма, посберат малко парици, на отидат в града и ги пропилят. И дорде се обърнеш, запитали към някоя друга ферма. Такива хора на нищо не се надяват.

Лени беше доволен.

– Така си е – каза той, – така си е. Кажи сега как е при нас.

– При нас работата стои другояче – продължи Джордж. – Ние имаме бъдеще. Всеки от нас има с кого да си каже приказката и има кой да го разбере. Ние не сме опрели дотам да седнем в някоя кръчма и да си пилеем парите просто защото няма къде другаде да отидем. Ако някой от тия като нас влезе в дрънголника, може да си изгние там, защото никой не дава за него пукната пара. Но при нас е друго.

– Но при нас е друго! – намеси се Лени. – А защо? Защото... защото аз си имам приятел да се грижи за мене, и ти си имаш приятел да се грижи за тебе – ето защо. – Той се засмя доволен. – Давай нататък, Джордж!

– Та ти си го научил наизуст. Можеш и сам да продължиш.

– Не, разправяй ти. Аз забравям някои работи. Разкажи сега как ще си живеем.

– Добре. Един ден ще съберем колкото пари сме скътали и ще си купим къщичка с няколко акра земя, една крава, няколко прасета и...

– И ще си заживеем по царски! – възкликна Лени. – И ще си завъдим зайци. Давай нататък, Джордж! Разкажи какво ще си имаме в градината и за зайчарниците, и за дъжда зиме, и за печката, и за гъстото мляко, дето с нож можеш да го режеш. Разправяй, Джордж!

– Защо не разкажеш ти сам? Запомнил си всичко.

– Не... разказвай ти. Друго си е, когато ти разказваш. Продължавай... Джордж. Кажи как ще се грижа за зайците.

– Хубаво – съгласи се Джордж. – Ще си имаме голяма зеленчукова градина, зайчарници и кокошки, А завалят ли зимните дъждове, зарязваме работата, запалваме печката, сядаме край нея и слушаме как дъждът чука по покрива. Хайде, стига ти толкова! – Той извади джобното си ножче, – Няма време за повече приказки.

Джордж заби ножчето в една от консервите, отрязва капака и подаде кутията на Лени. После отвори втора консерва. След това извади от джоба си две лъжици и подаде едната на Лени.

Те седнаха край огъня, напълниха устата си с фасул и задъвкаха яко. От устата на Лени изпаднаха няколко бобени зърна. Джордж

насочи лъжицата си към него.

– Какво ще кажеш утре, ако фермерът вземе да те разпитва това-онова?

Лени престана да дъвче и преглътна. Лицето му доби съсредоточен израз.

– Аз... дума няма да обелвам.

– Браво! Чудесно, Лени! Ти май почваш да се оправяш. Като си купим фермичка, ще ти дам да гледаш зайците. Особено ако все така добре помниш.

Лени едва не се задуши от гордост.

– Аз мога да помня – каза той.

Джордж пак насочи лъжицата към него.

– Слушай, Лени, огледай се добре наоколо. Можеш ли да запомниш това място? Фермата е на четвърт миля оттук, в тази посока. По реката, разбра ли?

– Разбира се – отвърна Лени. – Ще запомня. Как запомних, че дума не трябва да обелвам?

– Вярно, че запомни. Слушай сега: ако се случи да направиш някоя беля, както все ти се случва, ще дойдеш право тук и ще се скриеш в хрсталака.

– Ще се скрия в хрсталака – повтори бавно Лени.

– Ще се криеш в хрсталака, докато не дойда. Можеш ли запомни това?

– Как не, Джордж. Ще се крия в хрсталака, докато не дойдеш.

– Все пак гледай да не правиш бели, защото иначе няма да ти дам да гледаш зайците. – Той хвърли опразнената консервена кутия в гъстака.

– Няма да правя бели, Джордж. Дума няма да обелвам.

– Ха така! Донеси сега завивките си до огъня. Ще спим като къпани. И не хвърляй повече съчки в огъня. Ще го оставим да угасне.

Те нагласиха постелите си на пясъка. Пламъкът отслабна и кръгът светлина се стесни; преплетените клони вече не се виждаха, само стволете на дърветата личаха на мъждукащия огън. В тъмнината се чу гласът на Лени:

– Джордж, спиш ли?

– Не. Какво искаш?

– Нека си вземем разноцветни зайци, Джордж.

– Разноцветни, разбира се – каза сънливо Джордж. – Червени, сини, зелени... Милиони зайци.

– И с дълга козина, Джордж. Като тия, дето ги видяхме на панаира в Сакраменто.

– С дълга козина, не ще и дума.

– Защото иначе мога да си отида, Джордж, и да заживея в някоя пещера.

– Върви по дяволите! – каза Джордж. – Хайде, млъквай сега.

Червената жар вече гаснеше. От насрещния баир се обади койот, а от другата страна на реката му отвърна куче. Полъхна ношен ветрец и чинаровите листа зашепнаха.

ГЛАВА 2

Спалното помещение представляваше дълга, правоъгълна постройка с варосани стени и небоядисан под. На трите стени имаше малки квадратни прозорчета, а на четвъртата – масивна врата с дървено резе. Покрай стените бяха наредени осем легла – пет застлани с одеяла, а останалите три – голи, само със сламеници. Над всяко легло беше закована с отвора напред каса от ябълки, тъй че всеки от спящите тук разполагаше със щателност с две полици за личните си вещи. Тези полици бяха отрупани с дреболии – сапуни, пакетчета талк, ножчета за бръснене – и с онези списания, които земеделските работници обичат да четат, на които се надсмиват и тайничко вярват. Освен това върху полиците се виждаха лекарства, малки шишенца, гребенчета, а на пироните, забити в страничните дъски, висеше и по някоя вратовръзка. Край едната стена стърчеше черна, чугунена печка с кюнец, който вървеше право нагоре и влизаше в тавана. В средата на помещението се мъдреше голяма, четвъртитата маса с разхвърляни по нея карти за игра, а наоколо имаше сандъци за сядане.

Към десет часа сутринта слънцето хвърли през едно от прозорчетата ярък, наситен с прах сноп лъчи. Мухи се застрелкаха като метеори през снопа.

Дървеното резе се вдигна. Вратата се отвори и в помещението влезе висок, прегърбен старец. Носеше сини работни дрехи и в лявата си ръка държеше голяма метла с дървена дръжка. След него влезе Джордж, а след Джордж – Лени.

– Стопанинът ви чакаше снощи – рече старецът. – Побесня, като видя, че ви няма; мислеше тая заран да почнете работа. – Той вдигна дясната си ръка и от ръкава се показа заоблена, прилична на кол китка – останалата част от ръката липсваше. – Можете да заемете ония две легла – каза той и посочи двете легла до печката.

Джордж пристъпи напред и хвърли одеялата си върху сламения чувал, който служеше за дюшек. После погледна полицата над кревата и взе оттам жълта тенекиена кутийка.

– Ха! Това пък какво е?

– Отде да знам – отвърна старецът.

– Тук пише: „Унищожавя въшки, хлебарки и други паразити.“ Бе ти какво легло ни даваш, а? Да въшлясаме ли искаш?

Старецът сложи метлата под мишница и протегна ръка към кутиятата. След това заразглежда внимателно надписа.

– Вижте кво – каза най-после той, – момчето, дето спеше преди на това легло, беше ковач – много хубав човек и чист, чист до немай-къде. Миеше си ръцете дори след ядене.

– Тогава как е завъдил тия гадини? – извика Джордж вече ядосан.

Лени сложи завивките си на съседното легло, седна и се втренчи в Джордж със зяпнала уста.

– Вижте кво – подзе пак старецът, – тоя ковач, викаха го Уайти, беше такъв човек, че ръсеше от тоя прах, макар да нямаше гадини. Ей тъй, за по-сигурно, видите ли. Да ви кажа кво правеше: като седнеше да яде, не кусваше варените картофи, дорде не ги обелеше и изчистеше и от най-малкото петънце. Пък не дай боже по черупката на яйцето му да имаше кръв – жулеше го с четка. Накрая напусна, и то заради храната. Такъв човек беше – чистник. В неделя се издокарваше, дори когато не отиваше в града; слагаше си даже връзка и сядаше в спалното.

– Знам ли? – рече недоверчиво Джордж. – Та защо, казваш, напуснал?

Старецът пхна жълтата кутийка в джоба си и потри рошавите си бели бакенбарди.

– Ами... ей тъй..., напусна, както се напуска; Каза, че зарад храната. Няма друга причина, само храната. Една вечер рече: „Платете ми, каквото съм изкарал“ и дим да го няма.

Джордж вдигна завивките си, наведе се и заразглежда отблизо сламеника. Лени стана и тутакси последва примера му. След прегледа Джордж най-после се успокои. Той разгъна навитите по войнишки одеяла и сложи вещите си на полицата – самобръсначка, сапун за бръснене, гребенче, флакон хапчета, благ мехлем и каишка за китката. След това застла прилежно леглото си.

– Господарят ей сегичка ще дойде. Като видя, че ви няма тая заран, хванаха го дяволите. Влиза тука – ние таман закусувахме – и вика: „Къде са ония, новите, дявол да ги вземе?“ После си изкара яда на коняря.

Джордж приглади една гънка на леглото си и седна.

– Изкара си го на коняря ли? – попита Джордж.

– И още как. Конярят ни е негър.

– Негър, казваш, а?

– Ъхъ. Пък един добряк! Веднъж го ритна кон, та нещо не е добре с гръбнака. Ядоса ли се господарят, изкарва си го на него. Ама конярят пет пари не дава. По книгите пада. Все книги държи в стаята си.

– А що за човек е господарят? – попита Джордж.

– Как да ти кажа, не е лош човек. Прихващат го сегиз-тогиз, ама иначе не е лош. Да ви кажа кво направи на Коледа. Домъкна тука един галон уиски и вика: „Пийте, момчета, колкото ви душа иска! Веднъж е Коледа.“

– Ами! Цял галон уиски? ,

– Бога ми! Пък каква веселба падна! Нея вечер пузнаха негъра при нас. Дребничкият мулетар, викат го Смити, веднага се нахвърли отгоре му. Ама една борба беше! Момчетата не позволиха на Смити да действува с краката, та черният го пребори. Смити разправяше, че ако работел с краката, щял да види сметката на черния. Добре, ама момчетата не му дадоха, защото пък конярят е зле с гръбнака. – Старецът млькна, наслаждавайки се на спомена от тая вечер. – После момчетата отидоха в Соледад, па като се разбеснели там! Аз не ходя в града. Не ме тегли вече казиното.

Лени дооправяше леглото си, когато дървеното резе се вдигна и вратата повторно се отвори. На прага застана нисък, набит човек. Носеше сини работни панталони, риза от вълнено трико, черна, разкопчана жилетка и черно сако. Беше пъхнал палци в колана си от двете страни на голямата стоманена тока. Широкополата, позамърсена вече бежова шапка и ботушите с високи токове и шпори показваха, че е работник.

Старецът веднага обърна поглед към него и се помъкна към вратата, като търкаше с пръсти бакенбардите си.

– Момчетата току-що пристигнаха – каза той и се измъкна край господаря.

Фермерът пристъпи в помещението с късите, отривисти крачки на дебелокрак човек.

– Писах на Мъри и Реди, че ми трябват двама души, да започнат работа тая сутрин. Дадоха ли ви работни карти?

Джордж бръкна в джоба си, извади работните карти и ги подаде на фермера.

– Така си и мислех, Мъри и Реди нямат вина. Тук пише черно на бяло, че трябва да сте на работа от днес сутринта.

Джордж заби поглед в нозете си.

– Шофьорът на автобуса ни обърка – каза той. – Трябваше да вървим пеш десет мили. Стигнахте, вика, а излезе, че съвсем не сме стигнали. Пък и не можахме да хванем друг автобус.

Фермерът примига.

– Тъй де, но днеска хората ми работят на вършачките с двама души

по-малко. Сега вече няма смисъл да отивате на работа, ще идете следобед.

Той измъкна от джоба си тефтерчето, в което водеше работните дни, и го отвори там, където между листата бе пъхнат молив. Джордж смигна на Лени и Лени кимна глава, за да покаже, че е разбрал. Фермерът напљунчи молива.

– Как се казваш?

– Джордж Милтън.

– А ти?

– Той се казва Лени Смол – отговори пак Джордж, Фермерът вписа имената им в тефтерчето.

– Така, днеска сме двацети, постъпили на двацети от обед – каза той и затвори тефтерчето, – А къде бяхте на работа преди?

– На север, в Уийд. – отговори Джордж.

– И ти ли работеше там? – обърна се господарят към Лени.

– И той – каза Джордж.

Фермерът посочи шеговито към Лени.

– Не е от много приказливите, а?

– Че не е, не е, но пък е работник – здраве му кажи! Як е като бик.

Лени се усмихна под мустак и повтори:

– Як като бик.

Джордж го изгледа навъсено и Лени наведе глава, засрамен, че е забравил обещанието си. Господарят изтърси ненадейно:

– Я слушай, Смол! (Лени вдигна глава.) За каква работа те бива?

Уплашен, Лени подири с поглед помощ от Джордж.

– Той може да върши всичко, каквото го накарате – каза Джордж. – Добър мулетар е, чували може да пълни, трактор да кара... За всичко го бива. Дайте му само работа.

Фермерът се обърна към Джордж:

– А ти защо не го оставиш сам да си отговаря? Какво имаш наум?

– О! – възкликна високо Джордж. – Не искам да кажа, че много му сече пипето. Съвсем не. Но твърдя, че работи за сто души. Та той може да вдигне четиристотинфунтов чувал}

Фермерът сложи бавно тефтерчето в джоба си, пъхна палци в колана и примижа с едно око.

– Бе ти нещо мамиш, а?

– Какво?

– Казвам, че за нещо го използваш тоя човек. Да не би да му прибиращ спечеленото, брей?

– Как ще му го прибирам? Защо мислите, че го използвам?

– Как да ти кажа, никога не съм виждал някой човек да си дава толкова труд за друг. Искам просто да разбере какъв интерес имаш.

– Той ми е... братовчед – каза Джордж. – Обещал съм на майка му да се грижа за него. Като дете го ритна кон в главата, ама сега е добре. Не е от най-умните, но пък може да върши всичко, каквото го накараш.

Фермерът се поотдалечи от тях.

– Бе то не му трябва много ум, за да пълни чували с ечемик. Но ти не се опитвай да ме мамиш, Милтън. Ще те държа под око. А защо напуснахте в Уийд?

– Работата се свърши – отговори бързо Джордж.

– Какво работихте?

– Ами... копаехме напоителна яма.

– Хубаво. Само не се опитвай да ме лъжеш, защото няма да ти се размине току-тъй. Такива хитреци много съм ги виждал. След обед отивате на работа при вършачката. Ще товарите ечемик, С групата на Слим.

– Слим ли?

– Да. Един голям, висок. Ще го видите на обед. Той се обърна рязко, но преди да си излезе, извърна глава и ги изгледа продължително. Когато звукът от стъпките му замря, Джордж се нахвърли на Лени:

– Уж дума нямаше да обелваш, диване с диване! Нали щеше да държиш затворена мръсната си уста и да ме оставиш аз да говоря! Насмалко не изпуснахме работата.

Лени се бе вторачил отчаяно в ръцете си.

– Забравих, Джордж.

– Забрави я! Ти все забравяш, пък после аз трябва да ти оправям кашите. – Той се тръшна на леглото. – Сега непрекъснато ще ни дебне. Трябва да внимаваме да не сбъркаме нещо. И научи се най-после да държиш затворена мръсната си уста.

Джордж млъкна мрачен.

– Джордж?

– Какво искаш?

– Нали не ме е ритнал кон в главата бе, Джордж?

– Налягай си парцалите и не приказвай! – рече разярено Джордж. – Стига си ми създавал такива проклети неприятности!

– Джордж, ти каза, че съм ти братовчед.

– Какво като съм ти казал, то беше лъжа. И добре, че не е истина. Ако ми беше роднина, щях да се застрелям.

Той млькна ненадейно, приближи до отворената врата и погледна навън.

– Ей, ти какво подслушваш тука?

В спалното влезе бавно старецът. В едната си ръка пак държеше метлата. По петите му се мъкнеше едва-едва овчарско куче със сива муцуна и безцветни, ослепели от старост очи. Кучето се дотътри, куцукайки, до ъгъла, легна, заръмжа тихичко и взе да ближе пепелявата си, проскубана козина. Стариият метач не свали очи от него, докато то не се намести.

– Какво ще подслушвам – каза той. – Рекох само да постоя на сенчица и да попощя кучето си. Току-що пометох пералнята.

– Не си пъхай носа, дето не трябва! – скастри го Джордж. – Не ги обичам тия работи.

Старецът се почувствува неловко и замести поглед ту към Лени, ту към Джордж.

– Току-що се бях спрял там – заобяснява отново той, – Не съм ви чул какво си говорите. Па и не ме интересува. Работникът във фермата не бива нито да подслушва, нито да задава въпроси.

– Точно така е, не бива – каза Джордж поуспокоен, – особено ако иска да се задържи по-дълго на работа. – Оправданието на стареца му беше допаднало. – Хайде влез и поседни мъничко – додаде той. – Ама и кучето ти е бая старо.

– Старо е. От кутре съм го отгледал. Кога бе по-младо, чудо куче беше! – Той подпря метлата на стената и потри с ръка необръснатата си буза. – Е, как ви хареса господарят?

– Видя ми се свестен.

– Не е лош човек – съгласи се старецът. – Стига да го разбереш.

В този миг в помещението влезе млад човек – слабичък, с мургаво лице, тъмни очи и ситно къдрава коса. На лявата си ръка носеше работна ръкавица и беше-обут в ботуши с високи токове – като тия на господаря.

– Да сте виждали моя старец? – попита той.

– Ей сегичка беше тук, Кърли – отговори прислужникът. – Чини ми се, че отиде към готварницата.

– Ще гледам да го настигна – каза Кърли. Но погледът му попадна на новодошлите и той се спря. Изглежда студено Джордж, после Лени. След това стисна бавно юмруци, сви ръце в лактите и тръгна към тях наежен като котка. В погледа му се четеше едновременно и предпазливост, и заядливост. Лени се сви, сви и заприсъпя нервно от крак на

крак. Кърли се приближи предпазливо към него.

– Вие ли сте новите, които старият очакваше?

– Да, току-що пристигнахме – каза Джордж.

– Остави тоя дангалак да говори. Лени съвсем се сви от смущение.

– Ами ако не иска да говори? – каза Джордж. Кърли се извърна като змия.

– Щом му говорят, ще трябва да говори – процеди той. – Ти какво се бъркаш?

– Ние ходим все заедно – отвърна Джордж.

– О, така, значи.

Неподвижен, Джордж се бе изопнал като струна.

– Точно така.

Лени гледеше безпомощно Джордж, очаквайки от него някакво указание.

– И ти не даваш на дангалака да говори, тъй ли?

– Ако иска да ви каже нещо, може да говори – каза Джордж и кимна леко на Лени.

– Ние току-що пристигнахме – рече тихо Лени. Кърли го следеше неотклонно с поглед.

– Така, но друг път отговаряй, щом те питат. Той тръгна към вратата и излезе, все още с присвити ръце. Джордж го отпрати с поглед, след което се обърна към стария прислужник:

– Какво са го прихванали, та се заяжда? Лени нищо не му е сторил.

Старецът погледна предпазливо към вратата, да се увери, че никой не подслушва.

– Това е синът на господаря – обясни той. – Бързичък е в ръцете. Беше боксьор, и то не лош. Лека категория. Бива го в ръцете.

– Нека си го бива – каза Джордж. – Но няма защо да се заяжда с Лени. Лени нищо не му е сторил. Какво има против него?

Прислужникът се замисли.

– Ще ти кажа кво. Кърли е като повечето дребни хора – ненавижда едрите. Непрекъснато се подкача с тях. Яд го е, види се, на тях, защото не е едър. Не си ли виждал такива дребосъци? Все се заяждат.

– Как да не съм виждал! – отвърна Джордж. – Виждал съм ги много. Но по-добре е Кърли да не се закача с Лени, ще му излезе крива сметката. Лени не е много бърз в ръцете, но ако го докопа, тежко му и горко.

– Че Кърли е бърз, бърз е – каза старецът. – Но едно не е право. Налети ли на някой едър и го свали, всички ахват: бре, какъв юначага е

Кърли! Ала случи ли се другият да го напуха, тогава всички казват, че Кърли е по-дребен и оня трябвало да си избере някой според боя; и взе-мат, че се нахвърлят вкупом на едрия.

Ето това, ако питаш мене, не е право. Излиза, че човек никога не може да натупа Кърли. Джордж се бе загледал във вратата.

– Все пак по-добре е да се пази от Лени – каза той застрашително. – Лени не е боксьор, но е як, пък и не е чак толкова бавен. А и не призна-ва правила.

Той се приближи до масата и седна на един от сандъците. Събра картите и ги размеси. Старецът седна на друг сандък.

– Не разправяй на Кърли какво съм ти казал. Ще ме заколи, без да му мигне окото. Че и законът го не хваща, нали баща му е господар.

Джордж отсече картите и започна да ги обръща, като се вглеждаше във всяка една и после я хвърляше на масата.

– Мръсна гадина ми се струва тоя Кърли – каза той. – Не ги обичам такива подли дребосъци.

– Напоследък като че е станал по-зъл – рече прислужникът. – Оже-ни се преди две седмици. Живеят при стария. Откак се ожени, все по-проклет става.

– Може би иска да се покаже пред жена си – изсумтя Джордж.

Старецът разбра, че е намерил благоприятна почва.

– Видя ли оная ръкавица на лявата му ръка? – Видях я: Та що?

– Ами че тая ръкавица е намазана отвътре с вазелин.

– Вазелин ли? За какво му е този вазелин, взели го мътните?

– Ще ти кажа за кво – Кърли разправя, че си пази тая ръка, та да може да пердаши жена си. Джордж разглеждаше съсредоточено картите си.

– Ама че кална работа – каза той.

Старецът доби по-голяма увереност. Беше накарал Джордж да се възмути от Кърли. Сега се чувствуваше по-сигурен.

– Ти да видиш жена му. ..

Джордж сече пак картите и бавно и замислено зареди пасианс.

– Хубава ли е? – попита той мимоходом.

– Ъхъ, хубава е... но..-.

– Но какво?

– Абе шава й окото,

– Ами! От две седмици женена, пък да й шава окото! Сигур затова Кърли все го боде нещо.

– Сам я видях да намига на Слим. Слим е мулетар. Чудо момче. Не

му трябват на него ботуши с високи токове. Та видях я да намига на Слим. Кърли не знае това. Виждал съм я да удря око и на Карлсън.

Джордж си даваше вид, че всичко това не го интересува много.

– Ще се забърка май някоя весела история – каза той.

Прислужникът стана от сандъка.

– Да ти кажа ли кво мисля? Джордж не отговори.

– Мисля, че Кърли е взел за жена една... курва.

– Той не е първият – рече Джордж. – Има много като него.

Старецът тръгна към вратата, а престарялото му куче вдигна глава, завъртя я насам-натам, после се надигна едва-едва и го последва.

– Трябва да почистя умивалнята. Работниците скоро ще се върнат.

Вие двамата ечемик ли ще товарите?

– Аха.

– Нали няма да разправиш на Кърли какво съм ти казал?

– Дума да не става.

– Ти само я поогледай, па кажи не е ли курва. – И той прекрачи прага и излезе на слънце.

Джордж редеше замислено картите. Захлупи купчинката тройки, а върху асовете сложи четири купи. Сега слънчевият квадрат падаше на пода, а мухите се стрелкаха през снопа лъчи като летящи искри. Отвън долиташе дрънчене на хамути и скърцане на тежко натоварени каруци. От далечината се чу ясен глас:

– Конярю-у-у, ехей, конярю! – А после: – Къде, по дяволите, се е дянал тоя проклет негр?

Джордж се беше вторачил в картите, но след малко ги събра и се обърна към Лени, който лежеше на кревата и наблюдаваше приятеля си.

– Слушай, Лени, надушвам нещо лошо. Боя се, че ще си имаш неприятности с тоя Кърли. Виждал съм ги такива като него. Той май искаше да те изпробва. Сега си въобразява, че ти е взел страха и ще те насади при първа възможност.

В очите на Лени се появи уплаха.

– Не искам да си имам неприятности – каза той с жален глас. – Не го оставяй да ме насади,. Джордж. Джордж стана, отиде до леглото на Лени и седна.

– Да знаеш как ги мразя такива копелета – каза той. – Виждал съм ги много. Старецът право каза – човек никога не може да го натупа. Кърли всякога спечелва. – Джордж се замисли за миг. – Ако се счепкаш с него, ще ни изгонят от работа. Не си въобразявай, че ще ни се размине. Та той е син на господаря. Виж какво, Лени, гледай да стоиш настрани

от него. Никога не говори с него. Влезе ли тук, бягай, в другия край на помещението. Ще ме послушаш ли?

– Не искам да си имам неприятности – изхленчи Лени. – Нищо не съм му сторил.

– Така е, но това няма да ти помогне, ако Кърли реши да се изперчи с юмруците си. Затова стой настрана от него. Ще запомниш ли?

– Как не, Джордж. Дума няма да обелвам. Все по-силно се чуваше тропотът на копита, скърцането на каруци и дрънченето на сбруи. Връщайки се от работа, хората разговаряха на висок глас.

Джордж седеше навъсен на леглото до Лени и мислеше нещо. Лени го попита боязливо:

– Ядосах ли те, Джордж?

– Не ти. Ядоса ме оня мръсник, Кърли. Все се надявах, че ще можем да съберем поне сто долара. Стой настрана от Кърли, Лени – додаде решително Джордж.

– Добре, Джордж. И дума няма да обелвам.

– Не се оставяй да те подведе. Но ако това псе те удари, дай му да разбере.

– Какво да му дам да разбере, Джордж?

– Нищо, нищо. Ще ти кажа, като му дойде времето. Много ги мразя такива като него. Слушай, Лени, помниш ли какво ти казах да правиш, ако забъркаш някоя каша?

Лени се приповдигна на лакът. Чертите му се промениха до неузнаваемост от напрегнатото мислене. После отправи към Джордж пълен с мъка поглед.

– "Ако забъркам някоя каша, няма да ми дадеш да гледам зайците.

– Не става дума за това. Помниш ли къде ноцувахме снощи? Там, край реката.

– Да, помня. Охо, сетих се – да отида да се скрия в храсталака.

– И ще се криеш, докато не дойда аз. Хем никой да не те види. Ще се скрия в храсталака до реката – повтори това!

– Ще се скрия в храсталака до реката, в храсталака, там до реката.

– Ако направя някоя беля.

– Ако направя някоя беля.

Навън изскърца кола. Някой извика:

– Конярю! Ей, конярю!

– Лени, повтаряй си това, та да го не забравиш – додаде Джордж.

Двамата вдигнаха глави, защото някой бе пресякъл пътя на влизачата през вратата светлина. На прага стоеше някаква жена и оглеждаше

помещението. Тя имаше добре очертани, начервени устни и раздалечени, силно гримирани очи. Ноктите на ръцете ѝ бяха лакирани. Косата ѝ падаше на букли, прилични на кренвириши. Носеше памучна домашна рокля и червени пантофи с по едно кичурче червени щраусови пера отгоре.

– Търся Кърли – каза тя с носов глас.

Джордж погледна встрани, после пак към нея.

– Преди малко беше тука, но си отиде.

– О!

Тя кръстоса ръце на гърба си и се облегна на касата на вратата така, че цялата ѝ предница ясно се Очерта.

– Вие сте новите, нали?

– Да.

Погледът на Лени се плъзна надолу по тялото ѝ, а тя, макар че уж не забеляза това, вирна нос. Сетне заби поглед в ноктите си.

– Понякога Кърли се отбива тук – обясни тя.

– Отбива се, ама сега го няма – рече Джордж рязко.

– Щом го няма, ще го потърся другаде – отвърна закачливо тя.

Лени я наблюдаваше замаян.

– Ако го видя, ще му кажа, че сте го дирили – каза Джордж.

Тя се усмихна дяволито и скърши снага.

– Кой може да обвини човек за това, че търси някого? – каза тя.

Пред вратата се чуха нечии стъпки. Тя се обърна и поздрави:

– Здравей, Слим.

– Здравсти, хубавице – долетя отвън гласът на Слим.

– Мъча се да намеря Кърли.

– Премъчила си се! Сега го видях да си влиза в къщи.

Тя вече беше нащрек.

– Довиждане, момчета – извика на Джордж и Лени и забърза към дома.

Джордж изгледа Лени.

– Ама че курветина! – възкликна той. – Значи, такава жена си е избрал Кърли.

– Но пък е хубава – възрази Лени.

– И не се мъчи да крие това. Тоя Кърли тепърва ще си има главобоблия. Бас държа, че за двайсет долара е готова да се пръждоса с всекиго.

Лени все още гледаше към вратата, където преди малко се бе изправила тя.

– Хубава е, дума да няма – усмихна се той, възхитен.

Джордж тутакси вдигна поглед към него, после го хвана за ухото и го разтърси.

– Слушай, смахнато говедо! – извика гневно той. – Да не си посмял да я погледнеш тая кучка! Все едно ми е какво говори тя и какво върши. Отрови като нея съм виждал много, но такава стръв не съм виждал – хванеш ли се на нея, бух – в затвора. Остави я да пасе.

Лени се мъчеше да си освободи ухото.

– Ама какво съм направил, Джордж?

– Нищо не си направил. Но очите ти щяха да изскочат, като се беше изпъчила на вратата.

– Аз само така, Джордж, бога ми!

– И така да е, стой по-настрана от нея, че е жив капан. Нека Кърли да иде в дрънголника. Той сам си е сложил главата в торбата. Ръкавица с вазелин! – додаде Джордж отвратен. – Бас държа, че той пие сурови яйца и си изписва от разни фирми всевъзможни хапове за усилване.

– Не ми харесва тук – извика ненадейно Лени. – Не е хубаво тук, Джордж. Да се махаме.

– Трябва да останем, докато посъберем пари. Няма как, Лени, Съберем ли малко пари, ще се ометем. Да не мислиш, че на мене ми харесва тука?

Джордж се върна при масата и зареди нов пасианс.

– Не, не ми харесва – продължи той. – Ще се махна като нищо. Да съберем само някой и друг долар и ще запрашим; може да идем да пресяваме злато по река Америка. Сигур ще успеем да изкарваме по два долара на ден, а може и да ни излезе късметът.

Лени се наведе нетърпеливо към него.

– Да вървим, Джордж. Да се махаме оттук. Не е за нас тука. –

– Трябва да останем малко – отвърна Джордж. – млъквай вече. Хората се връщат.

От близката умивалня долиташе шум от течача вода, дрънчаха легени. Джордж се бе вторачил в картите.

– Май че трябва да се измием – каза той. – Но пък каква ли работа сме вършили, та да се оцапаме?

На прага застана висок човек. Той стисна под мишница широкополата си шапка и взе да вчесва назад дългата си черна влажна коса. Носеше, както всички тук, сини дънки и яке от същия плат. След като се сре-са, влезе в помещението с оная царствена походка, присъща само на кралските особи и на хората, които са майстори в занаята си. Той бе мул-етар – царят на фермата, способен да кара впряг от десет, шестнадесет,

дори двадесет мулета и да ги управлява само с един камшик. Толкова го биваше, че можеше да убие с камшика си муха по задницата на мулето, без да докосне самото животно. В държането му имаше и достойнство, и такава дълбока непринуденост, че всички млъкваха, щом заговореше той. Ползуваше се с такъв авторитет, че всяка негова дума се слушаше – била тя по- въпросите на политиката или на любовта. Това беше Слим мулетарят. Остро изсеченото му лице нямаше възраст. Той можеше да бъде на тридесет и пет или на петдесет години. Ухото му долавяше и неизречени думи, а в бавната му реч личеше не толкова мисъл, колкото едно разбиране, надхвърлящо всяка мисъл. Ръцете му, големи и жилести, имаха изящните движения на ръцете на танцьорка от Ориента.

Той приглади смачканата шапка, направи чупка в средата, сложи я на главата си и погледна приветливо двамината в помещението.

– Навън е ослепително слънце – каза меко той. – Едва виждам тука. Вие новите ли сте?

– Да, току-що пристигаме – отговори Джордж.

– Ечемик ли ще товарите?

– Така каза господарят.

Слим седна на един сандък срещу Джордж и се загледа в обърнатите карти.

– Дано сте в моята група – каза той. Гласът му беше много мек. – Имам при мен двама нехранимайковци, дето не могат различа ечемик от синьоглавка. Вие товарили ли сте ечемик?

– И още как – отвърна Джордж. – Аз няма с какво толкова да се похваля, но тоя мъжага тук работи за двама.

Лени, който следеше с поглед разговарящите, се усмихна доволно при тази похвала. Слим погледна одобрително Джордж, задето бе похвалил приятеля си. Той се наведе над масата, затисна една карта, повдигна тъгълчето ѝ с палец и като го пусна, се чу едно „шляп“.

– Вие двамата все заедно ли работите? – попита Слим. Тонът му беше приятелски и подканяше към доверие, без да го изисква.

– Да – потвърди Джордж. – Грижим се един за друг. – Той посочи с палец Лени. – Главата му не сече много. Но пък е работник, здраве му кажи. И отличен приятел. Познаваме се от години.

Погледът на Слим проникваше изцяло в Джордж.

– Рядко се случва двама души да ходят все заедно – замисли се той. – Кой знае защо е така? Сигурно защото всеки се страхува от близкия си в тоя мръсен свят.

– Но много по-хубаво си е да имаш неразделен приятел – каза

Джордж .

В спалното влезе огромен, шишкав мъж. От измитата му глава все още капеше вода.

– Здравсти, Слим – поздравявай го, па се спря и се вторачи в Джордж и Лени.

– Тези приятели току-що пристигат – каза Слим, един вид за да ги представи.

– Драго ми е – рече грамадният. – Казвам се Карлсън.

– А аз Джордж Милтън. Това пък е Лени Смол.

– Драго ми е – повтори Карлсън. – Не ми се вижда много малък – додаде той и се засмя на собствената си шега. – Дори никак не е малък. Тъкмо мислех да те питам, Слим, как е кучката ти? Не я видях днес под колата,

– Снощи се окучи – отговори Слим. – Изтърси ги девет. Аз веднага удавих четири. Не може ги изхрани толкова много.

– И ти останаха пет, а?

– Толкова. Оставих най-едриите.

– Какви, мислиш, ще излязат?

– Де да знам – отвърна Слим. – Май ще го докарват на овчарски. Като се беше разгонила, около нея се навъртаха все овчарски псета.

– Та казваш пет, а? – продължи Карлсън. – Ще ги оставиш ли и петте?

– Де да знам. Трябва да ги оставя известно време, докато й избозаят млякото.

– Виж какво смятам, Слим – подхвана замислено Карлсън. – Това куче, на Канди е толкова старо, че едва се влачи. Пък мирише, та се не трае. Влезе ли тук, по два-три дни помещението не може да се отмирише-Защо не накараш Канди да застреля старото си куче, па му дай да отгледа някое от кутретата, а? Това неговото вони от една миля. Зъби няма, сляпо е, кажи-речи, едва яде. Канди го храни с мляко. И как иначе – То нищо не може да сдъвче.

Джордж се вглеждаше напрегнато в Слим. Внезапно навън заби желязно клепало – изпърво бавно, после все по-бързо и по-бързо, докато отделните удари се изгубиха в един непрекъснат звън. Клепалото пресстана да бие тъй внезапно, както бе и започнало.

– Хайде, време е за обед – каза Карлсън.

Навън се разнесе глъчка – минаваха група мъже.

Слим стана бавно, с достойнство.

– Вие двамата побързайте, докато все още има нещо за ядене. След

минутка нищо няма да остане.

Карлсън отстъпи, за да пусне Слим пред себе си, след което двамата излязоха.

Лени гледаше възбудено Джордж. Джордж събра картите в безредна купчина.

– Ясно!

каза той. – Чух го много добре. Ще го попитам.

– Кафяво с бяло! – извика възбудено Лени.

– Хайде да обядваме. Не знам дали има кафяво с бяло.

Лени не се помръдна от леглото си.

– Питай го още сега, Джордж, да не удави още някое.

– Ще го питам. Хайде, вдигай се. Лени стана и двамата тръгнаха към вратата. На излизане се сблъскаха с Кърли.

– Жена ми да е идвала тук? – попита гневно той.

– Идва преди около половин час – отвърна студено Джордж.

– За какъв дявол е идвала?

Джордж стоеше мълчалив и наблюдаваше разгневения Кърли. После отговори натъртено:

– Каза, че търсела вас.

Кърли сякаш за първи път забеляза Джордж. Святкащите му очи измериха неговия ръст, дължината на ръцете, тънкия му кръст.

– Е, и накъде отиде? – попита най-после той.

– Де да знам – каза Джордж. – Не съм я следил. Кърли го изгледа навъсено, обърна се и хукна навън.

– Боя се, че някой ден ще се вкопча с това говедо – каза Джордж. – Не мога да го гледам. Леле. окъсняхме! Хайде, че нищо няма да остане за ядене.

Двамата излязоха. Слънцето хвърляше тясна ивица светлина на пода под прозореца. До тях долиташе тракане на чинии.

След миг престарялото куче влезе, куцукайки, през отворената врата. То се заозърта с благите си полуслепи очи. Подуши въздуха, след това легна и сложи глава върху лапите си. Кърли пак цъфна на вратата и огледа помещението. Кучето вдигна глава, но щом Кърли се махна, отново я сложи между лапите.

ГЛАВА 3

Макар че прозорците на спалното помещение пламтяха от пожара на залеза, вътре цареше полумрак. Навън играеха на подкова и през отворената врата сегиз-тогиз долитаха звътенето на подковата и одобрителни или присмехулни подвиквания.

Слим и Джордж влязоха заедно в помещението. Слим се пресегна над масата и запали електрическата лампа с тенекиен абажур. Масата веднага блесна от светлината, която конусообразният абажур насочваше право надолу, но ъглите на помещението все тъй тънеха в полумрак. Слим седна на един от сандъците, а Джордж се намести срещу него.

– Това не ми коства нищо – каза Слим. – Така и така щях да удавя повечето от тях. Няма за какво да ми благодариш.

– За тебе може да е нищо, но за него е много нещо – отвърна Джордж. – Просто не знам как ще го накараме да се прибере да спи тук. Той ще иска да спи при тях в обора. Не знам как ще го спрем да не се намъкне в сандъка при кутретата.

– Това не ми коства нищо – повтори Слим. – Но да ти кажа, ти беше прав за него. Може да не му сече главата, но не съм виждал такъв работник. Едва не умори човека, с когото работеше. Никои не може да издържи на неговото темпо. В живота си не съм виждал такъв як човек.

– Само кажи на Лени какво трябва да върши, и той ще го свърши – каза гордо Джордж. – Виж, сам не може да се сети какво да работи, но наредиш ли му – край.

Навън подковата издрънча в желязното колче и се разнесоха одобрителни гласове. Слим се поотдръпна назад, тъй че светлината да не пада на лицето му.

– Интересно е това ваше приятелство – как сте се лепнали един за друг – каза Слим, приканвайки към доверчивост.

– Какво му е интересното? – попита предпазливо Джордж.

– Де да знам. Рядко е двама души да обикалят тъй, все заедно. Аз поне не съм виждал такива. Нали знаеш как са земеделските работници – дойде, получи си леглото, поработи един месец-и пак духне нанякъде самичък. Пет пари не дава за никого. Та интересно ми е как един перко като него и един умен момък като тебе се държат все един за друг.

– Той не е перко – каза Джордж, – Може да е адски тъп, но не е

побъркан. Па и аз не съм от най-умните, иначе нямаше да товаря ечемик, за да си изкарвам хляба, и въобще нямаше да съм тук. Ако бях умен, ако бях малко от малко хитър, щях да си имам собствена фермица, да си сея за себе си, а не да върша всичката работа, пък да не получавам нищо от това, дето е родила земята.

Джордж млъкна. Но му се щеше да говори още. Слим нито го насърчи, нито го обезкуражи. Просто седеше мълчалив и чакаше.

– Та не е чак толкова интересно, че двамата ходим все заедно – каза най-после Джордж. – И двамата сме родени в Обърн. Аз познавах леля му Клара. Тя го взела още като пеленаче. И тя го отгледа. Когато леля му умря, Лени просто тръгна да работи с мене. След някое време свикнахме един с друг.

– Хм-м-м! – проточи Слим. Джордж го погледна и видя приковани в себе си спокойните му благи очи.

– Интересно – продължи той, – отначало аз си правех какви ли не шеги с него. Като го гледах какъв е глупав, играех му всякакви номера. Но той е толкова глупав, че не разбираше, че му правя номера, а на мен ми се струваше, че съм много умен, като се сравнявах с него. Та той правеше всичко каквото му кажех. Ако му кажех да се качи на някоя опасна скала, качваше се. Но след известно време тия шеги не ми изглеждаха вече толкова интересни. Освен това той нито веднъж не се разгневи, не се нахвърли върху мен. Бил съм го до посиняване, а той може да ми строши костите само с два пръста. Но никога не е вдигнал ръка срещу мене. – Гласът на Джордж придобиваше тон на изповед. – Да ти кажа какво ме накара да престана с тия шеги. Един ден отиваме на Сакраменто. Край реката се бяха събрали стадо хайвани. И аз, нали се мислех за голям дявол, накарах Лени да скочи в реката. И той скочи. А не можеше да плува въобще.

Да не го бяхме измъкнали, давенето му беше сигурно. Да знаеш колко благодарен ми беше, задето съм го спасил. Просто беше забравил, че аз го накарах да скочи. Оттогава сложих край на тия шеги.

– Много добро момче е – каза Слим. – Не е нужно човек да е много умен, за да е добър. Дори ми се струва, че е точно обратното. Вземи някой много умен и ще видиш, че едва ли е добър.

Джордж събра разпилените карти и пак зареди пасианс. Отвън се чуваше тропот на обувки. Вечерната заря все още блестеше в квадратите на прозорците.

– Аз не съм семеен – продължи Джордж. – Гледам, че повечето работници обикалят фермите сами. Но това не струва. Няма с кого да си

кажеш две приказки. И след време се озлобяват. Все на бой налитат.

– Да, озлобяват се – съгласи се Слим. – Стигат дотам, че с никого не искат да говорят.

– Разбира се, Лени е жива досада – каза Джордж. – Но като свикне човек с някого, не му се ще да се разделя.

– И е добряк – рече Слим. – Веднага го разбрах, че никак не е зловлив.

– Разбира се, че не е. Но нали е глупав, все забърква разни каши. Да ти кажа какво се случи в Уийд... – Той млъкна, млъкна точно когато обръщаше една карта. Погледна стреснато Слим. – Няма да кажеш на никого, нали?...

– Какво е направил в Уийд? – попита спокойно Слим.

– Няма да кажеш, нали?... Не, разбира се, че няма да кажеш.

– Какво е направил в Уийд? – запита повторно Слим.

– Абе какво, видя едно момиче с червена рокля. А какъвто си е глупав, иска да пипне всичко, което му хареса. Просто иска да го пипне. Та посегнал да пипне червената рокля на момичето, а то изпищяло. Тогава Лени съвсем се обърква и стиска ли, стиска, защото друго не му ражда главата. А момичето пищи още повече. Аз бях наблизил и чух писъците. Притичвам и какво да видя – Лени вече толкова се уплашил, че нищо не може да измисли, освен да стиска. Хлопнах го по главата с един кол, та дано я пусне. Но той така се беше сбъркал, че пак не се сеща да пусне роклята. Пък знаеш го какъв е як.

Слим го гледаше, без да мигне. Той кимна бавно и попита:

– Е, и какво стана?

Джордж подреди грижливо картите си.

– Какво, оная после отишла в участъка и каза, че била изнасилена. В Уийд вдигнаха врява и се събра цяла сюрсия, да линчува Лени. Скрихме се в една напоителна яма и седяхме във водата цял ден. Само главите ни се подаваха над водата, ама ги криехме в тревата, дето расте по откоса. И щом се мръкна, офейкахме.

Известно време Слим мълча.

– Нищо не й беше сторил, а? – попита най-после той.

– Нищо, разбира се. Само я беше уплашил. И аз да съм, ще се уплаша, ако той ме сграбчи. Но нищо не й беше сторил. Искал само да попи червената й рокля – както все иска да пипа и да гали твоите кутрета.

– Не е лош той – каза Слим. – Аз отдалеч подушвам лошия човек.

– Как ще е лош? И винаги е готов да изпълни каквото му...

В този миг Лени влезе в помещението. Беше наметнал синьото си

дънково сако и пристъпяше прегърбен.

– Здравсти, Лени – извика му Джордж. – Е, какво ще кажеш за кученцето?

– Кафяво с бяло, точно каквото исках – отвърна Лени на един дъх.

Той отиде право към леглото си, легна с лице към стената и присви крака. Джордж веднага остави картите.

– Лени! – извика той строго.

Лени поизви глава и го погледна през рамо.

– А? Какво искаш, Джордж?

– Казах ти да не внасяш кутрето тука.

– Какво кутре, Джордж? Нямам никакво кутре. Джордж отиде бързо при него, сграбчи го за рамото и го обърна срещу себе си. След това протегна ръка и взе кутрето, което Лени беше скрил в скута си.

Лени скочи веднага.

– Дай си ми го, Джордж.

– Още сега занеси кученцето, където му е мястото! – каза Джордж. – То трябва да спи при майка си. Искаш да го умориш ли? Ами че то едва снощи се е родило, а ти си го помъкнал. Върни го веднага или ще кажа на Слим да не ти го дава!

Лени протегна умолително ръце.

– Дай си ми го, Джордж. Ще го върна. Аз нищо нямаше да му направя. Истина ти казвам. Исках само да го погаля малко.

Джордж му подаде кученцето. – Добре. Хайде, върни го бързо и да не си го взел вече оттам! Ще го умориш като нищо.

Лени просто изхвърча от стаята.

Докато ставаше всичко това, Слим не се и помръдна.. Сега спокойните му очи проследиха Лени, докато излизаше.

– Боже мой, същинско дете! – възкликна той.

– Да, същинско дете – потвърди Джордж. – И е безобиден като дете, само дето е много силен. Бас държа, че няма да се върне да спи тук тая нощ. Ще легне при кучетата в обора. Е, нищо, нека легне. Никому няма да пречи.

Навън беше вече почти съвсем тъмно. Старият Канди, прислужникът, влезе и се отправи към леглото си, а след него се дотътри и старото му куче.

– Здравсти, Слим. Здравсти,, Джордж – поздрави той. – Не играхте ли на подкова?

– Не обичам да играя всяка вечер – отговори Слим. – Да има някой от вас глътчица уiski? – попита Канди. – Нещо ме свива стомахът.

– Аз нямам – каза Слим. – Па и да имах, щях да си го изпия. А и никакъв цяр за стомах не ми се намира.

– Страшно ме свива – рече Канди. – От тая проклетата ряпа ще да е. Знаех си аз, че така ще стане, ама защо ядох?

От притъмнелия двор влезе Карлсън. Той отиде до другия край на помещението и запали втората лампа.

– Тука е по-мрачно от ада – каза той, – Бива си го черния, ей, как само нанизва подковата!

– Много е добър – потвърди Слим.

– И още как! – възкликна Карлсън. – Играе ли той, друг не може да спечели... – Той млъкна, подуши-подуши въздуха и погледна старото куче. – Леле, как вони! Изкарай го оттука, Канди! Нищо не вони тъй, както старо куче. Ще трябва да го изпъдиш.

Канди се превъртя до края на леглото си, пресегна се и погали пресарялото куче.

– Нали съм все с него, не го усещам, че мирише – заоправдава се той.

– Бе ти не усещаш, ама питаш ли мен? – отвърна Карлсън. – Тая воня се носи тука даже когато го няма. – Той приближи тромаво кучето и се наведе над него. – Останало е без зъби. Цяло се е схванало от ревматизъм. Нямах вече полза от него, Канди. Пък и то няма полза от такъв живот. Що ли не вземеш да го застреляш?

Старецът трепна.

– Не думай! Знаеш ли откога го имам? Още беше кутре. Пасъл съм овце с него. Като го гледаш сега, няма да повярваш, но беше най-доброто овчарско куче.

– Знам едного в Уийд, който имаше сърдейл и с него пасеше овцете – каза Джордж. – Научило се покрай другите кучета.

Карлсън продължи натиска.

– Слушай, Канди, тоя стар пес само се мъчи. Ако го изведеш и му гръмнеш тук, в тила – той се наведе и посочи, – ей тука на, то няма и да разбере.

Канди се огледа нещастен.

– Не – рече тихо той. – Не, това не мога да направя. Знаете ли откога го имам?

– За нищо не го бива вече – настояваше Карлсън. – И мирише, та се не трае. Слушай какво ще ти кажа – остави аз да свърша тая работа, а? Тогава няма да ти тежи.

Канди спусна нозете си от леглото и почеса нервно белите си

бакенбарди.

– Толкова съм свикнал с него – каза тихо той. – Отгледал съм го от кутре.

– Да не мислиш, че му правиш добро, като го оставяш да живее? – възрази Карлсън. – Виж какво, кучката на Слим тъкмо се окучи. Да пукна, ако той не ти даде едно от кутретата да си го отгледаш. Нали ще му дадеш, Слим?

Мулетарят наблюдаваше старото куче със спокойните си очи.

– Разбира се, още сега може да вземе едно кутре- отговори той, сякаш опомняйки се. – Карлсън е прав, Канди- Кучето ти няма полза от такъв живот. Ако остарее и окуцея като него, дано се намери някой и мен да застреля.

Канди се огледа безпомощно, защото мнението на Слим беше закон.

– Мисля си дали няма да го заболи – каза той, – А то иначе и без него ще мина.

– Така ще го гръмна, че нищо няма да усети – успокои го Карлсън. – Ще опра дулото тук – той посочи с палеца на крака си, – точно в тила. Няма да трепне дори.

Канди оглеждаше всички поред, търсейки помощ. Навън бе вече съвсем тъмно. Влезе млад работник с приведени рамене. Стъпваше тежко, на пети, като че мъкнеше невидим чувал жито. Той отиде до своето легло и остави шапката си на полицата. Сетне взе оттам някакво списание и го донесе на светло, при масата.

– Показах ли ти това, Слим? – попита той.

– Кое?

Младият човек прелисти списанието почти до последната страница, сложи го на масата и показа с пръст.

– Ето тук, прочети това.

Слим се наведе над списанието.

– Давай – подкани го младият, – чети на глас.

– „Уважаеми Редакторе – зачете бавно Слим, – чета вашето списание от шест години и смятам, че няма друго като него. Харесват ми разказите на Питър Ранд. Според мен те са знаменити. Печатайте повече разкази като «Черният конник». Аз не съм много по писмата. Исках само да ви кажа, че според мен вашето списание си струва парите, защото е най-хубавото.“

Слим погледна озадачено младия човек.

– За какво ме накара да чета това?

– Продължавай – настоя Уит. – Прочети името от долу.

И Слим прочете:

– „Желая ви успех! Уйлям Тенър“. – Той погледна отново Уит. – Но за какво ме накара да чета това? Уит затвори тържествено списанието.

– Не помниш ли Бил Тенър? Работеше тук до преди три месеца.

Слим се замисли...

– Оня, дребничкият ли? – попита той. – Беше тракторист.

– Същият – извика Уит. – Точно той. – И мислиш, че той е написал това писмо?

– Сигурен съм. Един ден си седим с Бил тука. Той току-що беше получил новия брой. Разлиства го и казва: „Писах им писмо. Дали пък не са го напечатали в тази книжка?“ Но не беше отпечатано. Тогава Бил каза: „Може да са го задържали за друг брой.“ И точно така е станало. Ето, това е писмото.

– Може и да си прав – каза Слим. – Значи, Бил го печатат по списанията.

Джордж протегна ръка към книжката и каза:

– Може ли да видя?

Уит намери пак страницата и без да изпуска от ръце списанието, показа с пръст. После отиде до леглото си и остави внимателно книжката на полицата.

– Мисля си дали Бил го е видял – каза той. – Ние с него работехме на една нива. И двамата карахме трактори. Чудо приятел беше тоя Бил!

Колкото и да му беше интересно, Карлсън остана настрана от този разговор. Той продължаваше да гледа старото куче. Канди го наблюдаваше неспокоен Най-после Карлсън продума:

– Ти само кажи, и аз още сега ще видя сметката на тоя нещастник. Това неговото живот ли е? Не може ни да яде, ни да вижда, а и да ходи не може.

– Но ти нямаш пушка – рече с надежда Канди.

– Тука си прав. Но имам пистолет. Не бой се, нищо няма да усети.

– Я по-добре утре – каза Канди. – Нека почакаме до утре.

– За какъв дявол ще чакаме? – отвърна Карлсън, отиде до леглото си, измъкна отдолу една торба и извади от нея пистолет. – Нека се свърши веднъж за винаги – додаде той. – Не можем да спим от неговата воня. – Той пъкна пистолета в задния си джоб.

Канди дълго гледа Слим с надежда, че присъдата ще бъде отменена. Но Слим не я отмени. Тогава Канди каза тихо, отчаяно:

– Е, хайде... изведи го.

Той изобщо не погледна кучето. Легна на кревата, кръстоса ръце под главата си и се вторачи в тавана.

Карлсън извади каишка от джоба си. Наведе се над кучето и го върза за врата. Всички, освен Канди, бяха отправили поглед към него.

– Хайде, пиле, хайде – каза той меко. После се обърна към Канди, сякаш за прошка: – Нищо няма да усети.

Канди нито помръдна, нито му отговори. Карлсън потегли каишката:

– Хайде, пиле.

Старото куче се изправи едва-едва и тръгна, теглено леко от каишката.

– Карлсън! – повика го Слим.

– Да?

– Знаеш си работата, нали?

– Какво искаш да кажеш, Слим?

– Взemi лопата.

– О, да! Ясно.

Карлсън изведе кучето в мрака. Джордж го последва до вратата, затвори я и спусна лекичко резето.

– Едно от челните ми мулета си е наранило копитото – каза високо Слим. – Трябва да му сложа катран.

Гласът му прокълтя и замря. Навън цареше тишина. Стъпките на Карлсън заглъхнаха. Тишината влезе в стаята. И остана.

По едно време Джордж каза:

– Бас държа, че Лени е в обора с кутрето си. Сега вече не можеш го накара да се върне.

– Канди, можеш да си избереш което искаш от кутретата – обади се Слим.

Канди не отговори. В помещението отново се възцари тишина. Идваше от нощния мрак и нахлуваше вътре.

– Да иска някой да изиграем едни карти? – попита Джордж.

– Съгласен – отзова се Уит.

Те седнаха един срещу друг пред осветената маса, но Джордж не размеси картите. Той прокара пръст по ъгъла на тестето, но острият звук привлече погледите на всички и Джордж прекрати това занимание. Отново се възцари тишина. Изминаха минута, две. Канди лежеше неподвижен, забил поглед в тавана. Слим го погледна за миг; после се втренчи в ръцете си; стисна едната с другата и я преви надолу. Под дъските се чу

леко чегъртане и всички погледнаха с благодарност към мястото, откъдето идваше звукът. Само Канди не отделяше поглед от тавана.

– Май че отдолу има плъх – каза Джордж. – Трябва да заложим капан.

– Защо се бави толкова, проклетникът? – не издържа Уит. – Раздай картите, какво чакаш? Ще играем ли, или ще се гледаме?

Джордж стисна здраво тестето и се загледа в него. И пак тишина.

В далечината отекна изстрел. Мъжете веднага погледнаха стареца. Всички глави се обърнаха към него. Известно време той продължи да гледа в тавана. После се обърна бавно на една страна, с лице към стената, и така си остана.

Джордж разбърка шумно картите и ги раздаде.

– Вие двамата май наистина смятате да работите – каза Уит.

– Какво искаш да кажеш? – попита Джордж. Уит се засмя.

– Какво, ами че идвате в петък. Значи, ще трябва да работите два дни до неделята.

– Не те разбирам – рече Джордж. Уит пак се разсмя.

– Трябва да ме разбереш, ако си работил повече в големите ферми. Иска ли човек да разбере кое где е, идва във фермата в събота следобед. Тогава получава вечеря за събота и три яденета в неделя; а в понеделник заран след закуска може да се омете, без да си е мръднал пръста. Но вие пристигате в петък на обед. Значи, каквито и да са ви сметките, ще трябва да работите поне ден и половина.

Джордж го гледаше неотклонно.

– Ние ще се позадържим тук – каза той. – Двамата с Лени искаме да посъберем някой и друг долар.

Вратата се отвори тихичко и конярят подаде глава – слабо, негърско лице, набраздено от страдания, с търпеливи очи.

– Мистър Слим.

Слим свали поглед от стария Канди.

– А? О, здрасти, Крукс. Какво има?

– Казахте ми да стопя катран за копитото на мулето. Катранът е готов.

– Добре, Крукс. Ей сегичка ще дойда да го намажа.

– Ако искате, и аз мога да го намажа.

– Не, не. Сам ще си свърша работата. Слим стана.

– Мистър Слим – повика го пак Крукс.

– Да.

– Този новият, едрият, се мотае около вашите кутрета в обора.

– Не се тревожи, нищо няма да им стори. Аз му подарих едно от кутретата.

– Аз само така, рекох да ви кажа – отвърна Крукс. – Взема ги от сандъка и ги държи в ръце. Може да им стане нещо.

– Нищо им няма – каза Слим. – Аз тръгвам сега с тебе.

Джордж вдигна поглед.

– Слим, ако онова диване прави шуротии, иззритай го.

Слим тръгна след коняря и двамата излязоха от помещението. Джордж пак раздаде картите. Уит взе своите и ги заразглежда.

– Видя ли новия бонбон? – попита той.

– Какъв бонбон? – попита Джордж.

– Какъв? Жената на Кърли.

– О, видях я.

– Е, бива си я, нали?

– Не съм я заглеждал чак толкова – отговори Джордж. Уит захлупи картите си на масата и каза:

– Ти само гледай добре какво става. Ще видиш сума работи. Тя нищо не крие. За първи път виждам такава. Върти очи на четири и всекиго заглежда. Басирам се, че и коняря заглежда. Дявол знае какво иска.

– Имало ли е някакви разправии, откак е дошла? – попита между другото Джордж.

Уит очевидно не мислеше за картите. Той сложи своите на масата и Джордж ги прибра. След това Джордж пак зареди своя пасианс – седем карти в един ред, над тях шест, а отгоре пет.

– Разбирам накъде биеш – отговори Уит. – Не, още не е имало кавги. Кърли си е сложил таралеж в гащите, но засега това е всичко. Има ли наоколо мъже, тя е при тях. Я дири Кърли, я мисли, че е забравила нещо и го търси. Види се, не може да стои настрана, щом ѝ замирише на мъж. А Кърли е все на тръни, но още нищо не се е случило.

– Ще забърка тя някоя каша – каза Джордж. – Хем лоша каша ще забърка. Жив капан си е тя. Кърли добре се е подредил. При тая ферма, с цял куп мъже, тук няма място за жена, особено като нея.

– Ако ти се ще туй-онуй, ела с нас в града утре вечер – покани го Уит.

– Защо? Какво ще правим?

– Как какво, каквото се прави. Ние си ходим при старата Сузи. Заведение и половина е нейното! Сузи ще те скъса от смях – голяма шегаджийка е. Миналата събота например излиза да ни отвори вратата и крещи през рамо: „Обличайте се, момичета, шерифът пристига.“ Но от нея

няма да чуеш мръсотии. Има пет момичета.

– По колко ви взема?

– По два долара и половина. А за двайсет цента можеш да опънеш една чаша. Освен това има екстра столове. Не искаш ли легло, можеш да си седнеш на някой стол и да му удариш две-три чаши. И цял ден да седиш, Сузи нищо няма да ти каже. Не е от тия, дето ще те нахокат и изритат, щом не вземаш легло.

– Може и да дойда, да видя това заведение – каза Джордж.

– Ще дойдеш, дума да няма. Страшно весело е – Сузи ще те скъса от смях. Веднъж вика: „Има – вика – хора, дето, като постелят едно чердже на пода й турят до грамофона лампа с амурчета по стойката, мислят, че държат салон.“ Имаше пред вид заведението на Клара. „Знам – вика – какво ви трябва на вас, момчета. Моите момичета са чисти – вика, – а уискито ми не е кръщавано с вода. Ако ви се гледат лампи с амурчета и ви се хвърлят пари на вятъра, какво пък – вика, – идете при нея. Знам ги тия, дето ходят зарад лампата с амурчетата – вика, – пък после вървят разкрячени.“

– Клара държи другото заведение, така ли? – попита Джордж.

– Да – отговори Уит. – Но ние никога не ходим там. Клара взема по три долара на сеанс и трийсет и пет цента за чаша уиски. А в шегите хич я няма. Друго си е при Сузи – заведението й чисто, с екстра столове. И не пуска разни негодници.

– Ние с Лени събираме пари – каза Джордж. – Аз може да дойда и да пийна една чашка, но два долара и половина не давам.

– Както решиш, но човек все трябва да се позабавлява сегиз-тогиз.

Вратата се отвори и влязоха Лени и Карлсън. Лени се домъкна до леглото си и седна, като гледаше да не привлича внимание. Карлсън бръкна под кревата-си и извади торбата. Избягваше да погледне към стария Канди, обърнат все още към стената. От торбата извади малък шомпол и кутийка смазка. Сложи ги на леглото, взе пистолета, измъкна пачката и махна пълния патрон. После се зае да чисти цевта с шомпола. При щракването на изхвъргача Канди се обърна, погледна за миг оръжието и пак се завъртя към стената.

– Кърли да е идвал насам? – попита мимоходом Карлсън.

– Не е – отвърна Уит, – За какъв дявол ще идва? Карлсън погледна с едно око в цевта на пистолета.

– Дири мадамата си. Видях го, че се върти насам-натам по двора.

Уит подхвърли подигравателно:

– Той си губи половината от времето да я търси, а в останалата

половина тя го търси.

В този миг Кърли нахълта възбуден в стаята.

– Виждал ли е някой от вас жена ми? – попита той.

– Не е идвала тук – отговори Уит.

Кърли огледа заплашително помещението.

– А Слим къде е?

– Отиде в обора – каза Джордж. – Трябваше да намаже с катран копитото на едно муле. Кърли сви ръце в лактите и се наежи.

– Преди колко време отиде?

– Пет-десет минути.

Кърли излетя навън и затръшна вратата след себе си. Уит се изправи.

– Ще ми се да видя какво ще стане – каза той. – Кърли се мисли за много силен, иначе не би се втурнал след Слим. Вярно, бърз е в юмруците, бърз е като дявол. Стигна до финала за купата „Златните ръкавици“. Писаха го по вестниците и той си пази изрезки. – Тук Уит се замисли. – Но, така или иначе, по-добре е да не се закача със Слим. Де да знаеш на какво е способен Слим?

– Мисли, че Слим си има работа с жена му, а? – попита Джордж.

– Така изглежда – рече Уит. – Разбира се, няма такова нещо. Аз поне тъй смятам. Но ми се ще да гледам, ако стане кавга. Хайде да идем!

– Аз не мърдам оттука – каза Джордж. – Не искам да се меся в такива работи, че ние с Лени пари трябва да събираме.

Карлсън свърши с чистенето на пистолета, сложи го в торбата и я натика под леглото.

– И на мен ми се ще да видя каква ще излезе тая – обади се той.

Старият Канди лежеше неподвижен, а Лени наблюдаваше внимателно от леглото си Джордж.

Щом Уит и Карлсън излязоха и вратата се затвори след тях, Джордж се обърна към Лени:

– Ами ти бе?

– Нищо не съм направил, Джордж. Слим каза да оставя кутретата за малко. Каза, че не е добре да ги галя толкова. Аз го послушах и дойдох право тука.

– Това видях.

– Ама нищо не съм им направил. Бях взел само моето в скута си и го галех.

– Видя ли Слим в обора? – попита Джордж.

– Видях го я. Нали той ми каза да не ги галя повече.

– А видя ли оная?

– Коя, жената на Кърли?

– Да. Идва ли тя в обора?

– Не. Не съм я виждал.

– А Слим да е говорил с нея?

– Тц, Тя не беше в обора.

– Добре – каза Джордж. – Уит и Карлсън май напрасно отидоха. Лени, ако стане някоя мешавица, ти стой настрана!

– Разбира се, не ми трябва да се бъркам – рече Лени.

Той стана от кревата, отиде до масата и седна срещу Джордж. Джордж размеси картите едва ли не механично и зареди пасианс. Движенията му бяха бавни, съзнателно, нарочно бавни.

Лени взе едно вале, разгледа го, сетне го обърна и пак го разгледа.

– Както и да го гледаш, все едно и също – установи той. – Джордж бе, защо е все едно и също?

– Де да знам – каза Джордж. – Така ги правят. Какво вършеше Слим в обора?

– Слим ли?

– Той, същият. Нали си го видял в обора и той ти казал да не галиш повече кутретата?

– О, да. Носеше кутия катран и четка. Не знам за какво.

– Ти сигурен ли си, че оная не е идвала в обора?

– Не е бе!

Джордж въздъхна.

– Друго си е публичният дом – сигурна работа – каза той, – Можеш да отидеш, да се напиеш и да изкараш всичко, каквото ти се е насъбрало, без да стават кавги. И си знаеш какво ще ти струва. А зарад такава стръв, като тая, като нищо можеш да идеш в дрънголника.

Лени следеше възхитен думите му и дори ги повтаряше тихичко след него. Джордж продължи:

– Помниш ли Анди Кушман, Лени? Дето учеше в Прогимназията?

– Оня, дето майка му раздаваше на децата топли курабийки? – попита Лени.

– Същият. Всичко помниш, щом е за лапане, – Джордж се вгледа внимателно в наредените карти. Отдели едно асо и нареди върху него двойка, тройка и четворка каро. – Анди лежи сега в затвора зарад една курветина – додаде той.

Лени забарабани с пръсти по масата.

– Джордж!

– Какво?

– Джордж бе, след колко време ще можем да си купим ферма и да си заживеем по царски, и... и... зайци?

– Не знам – каза Джордж. – Първо трябва да съберем пари, и то не малко. Знаем една фермица – няма да струва кой знае колко, ама не им се продава.

Старият Канди се обърна бавно, С широко отворени очи загледа съсредоточено Джордж.

– Разкажи за фермата, Джордж – примоли се Лени.

– Нали снощи ти разправях.

– Нищо, пак разкажи.

– Добре тогава. Тая ферма има десет акра земя – подзе Джордж. – Има и малка вятърна мелница, една постройчица с кухня, кокошарници. Има също овощна градина с череши, ябълки, праскови, кайсии, орехи и малко ягоди. Има ливада с люцерна и сума вода за напояване. Има свинарник...

– И зайци, нали, Джордж?

– Зайци още няма, но не е трудно да построя зайчарници, а ти после можеш да храниш зайците с люцерна.

– Точно така, аз ще ги храня – възкликна Лени. – Точно така си е.

Ръцете на Джордж престанаха да си играят с картите. Гласът му ставаше все по-топъл:

– Можем да си вземем няколко прасета. Ще построя пушилня като тая на дядо ми. Заколим ли прасе, ще си правим пушен бекон и пушени бутове, наденици и тям подобни. А като излезе съомга по реката, ще си наловим стотина парчета и ще ги осолим или опушим, Може да си ги ядем на закуска- Няма нищо по-хубаво от пушена съомга. Ще си консервираме и плодове, и домати – те поне лесно се консервират. Всяка неделя ще си колим я заек, я кокошка. Може да си купим и крава или коза – ще имаме мляко един път – с нож да го режеш!

Лени го гледаше с широко отворени очи. Старият Канди също.

– И ще си живеем царски! – възкликна Лени.

– Разбира се – каза Джордж. – Ще посадим и какви ли не зеленчуци. А допие ли ни се уиски, може да продадем някое и друго яйце или мляко, или нещо друго, И ще си живеем само там. Ще станем част от тая ферма. Няма да скитаем немилни-недраги из

страната. Не, моля, ще си имаме собствен имот и няма да спим под чужд покрив.

– Кажи за къщата, Джордж – извика Лени.

– Да, ще имаме къщичка със стая за двама ни. А в нея – чугунена печка. Зиме непрекъснато ще ни гори. И понеже земята не е много, няма да капваме от работа. Ще се трудим шест-седем часа на ден. Няма да товарим ечемик по единадесет часа. И каквото завадим, ще си го прибере- рем. Ще знаем какъв плод е дало семето.

А зайците? – извика нетърпеливо Лени, – Аз ще се грижа за тях. Кажи, Джордж, как ще се грижа.

– Ти ще ходиш да береш люцерна с един чувал. Напълваш чувала, отнасяш го при зайчарниците и даваш на зайците люцерна.

– И те ще хрупкат, ще хрупкат – намеси се Лени. – Виждал съм ги как хрупкат. – А на всеки шест седмици ще се котят – продължи Джордж, – та ще имаме сума зайци и за нас си, и за продан. Ще завъдим и гълъбчета, да хвърчат около вятърната мелница. Като бях малък, ние имахме гълъби. – Той погледна крадешком над главата на Лени, към стената. – И всичко това ще си е наше, никой не може ни мръдна от там. Ако някой не ни е по волята, можем да му кажем: „Върви по дяволите!“ – и той ще се махне, къде ще иде, та няма да се махне? А дойде ли приятел, ще го поканим – нали ще имаме допълнително легло. „Остани да пренощуваш у нас“, ще кажем и той ще остане, ей богу! Ще държим един сетер и две шарени котки, но ти ще трябва да ги следиш да не сгъят зайчетата.

Лени дишаше тежко.

– Само да са посмели да пипнат зайчетата! Вратовете им ще извия. Ще ги... ще ги... с тояга ще ги пречукам! – Той се поуспокои, но продължи да си мърмори и да заплашва бъдещите котки, които биха посмели да безпокоят бъдещите зайци. Джордж седеше унесен в картината, която сам бе нарисувал.

Когато Канди се обади, и двамата подскочиха, сякаш ги бяха хванали да вършат нещо нередно.

– Знаеш ли къде е тая ферма? – попита Канди. Джордж тутакси настръхна.

– И да знам, тебе какво те засяга? – каза той.

– На мен не ми трябва да я знам къде е. Където ще да е.

– Право казваш – рече Джордж. – И сто години да я търсиш, не можеш я намери.

– Колко искат за тая фермица? – попита Канди възбуден.

Джордж го изгледа подозрително.

– Ами... аз мога да я взема за шестстотин долара. Старците, дето я имат, са загазили здравата, а на бабичката и операция трябва да се

прави... Но... какво те засяга тебе това? Ние нямаме нищо общо с теб.

– За къде съм аз вече с тая отрязана ръка – каза Канди.

– Загубих я тука, на фермата. Затова ме и направиха метач. Дадох ми двеста и петдесет долара зарад ръката. Имам и други петдесет в банката. Това прави триста, а на края на месеца ще получа още пет-десет. Знаете ли кво?... – Той се наведе нетърпеливо напред. – Кво ще речете, ако дойда с вас? Внасям триста и петдесет. Мене вече не ме бива много, ама все ще мога да готвя, да гледам кокошките, да попрекопам градината. Кво ще кажете, а?

Джордж притвори очи.

– Трябва да помисля. Ние искахме да си бъдем само двама...

– Ще направя завещание – прекъсна го Канди – и ще ви оставя моя дял, ако хвърля топа. Нямам ни роднини, ни дявол. Вие посбрали ли сте нещичко, момчета? Мисля си дали да не я купим веднага. Джордж плю презрително на пода.

– Имаме някакви си десет долара. – После добави замислен: – Виж, ако с Лени работим един месец и не харчим нищо, ще имаме сто долара. С твоите това прави четиристотин и петдесет. Главата си режа, че като им дадем толкова пари на ръка, старците ще се съгласят. После ти и Лени може да започнете работа на фермата, а аз ще работя чуждо, докато изплатим остатъка. И вие може да изкарате нещо от яйца и тям подобни.

И тримата млъкнаха. Гледаха се като замаяни. Ето че се сбъдваше това, което досега бе само мечта.

– Исусе Христе!- възкликна почтително Джордж. –

Главата си режа, че ще я вземем! – В очите му грееше възторг. – Главата си режа! – повтори той тихичко. Канди седна на края на леглото и почеса възбудено отрязаната си ръка.

– Бедата се случи преди четири години – каза той. – Скоро ще ме изритат. Не ме ли бива вече и за метене, ще ми дадат пътя. Мисля си, че ако ви дам парите, все ще ме оставите да чопля градината, дори когато и за това вече няма да ме бива. И съдовете ще мия, и някоя друга работица ще свършвам. Важното е, че ще си имаме ферма и аз ще мога да работя в нашата си ферма... Видяхте ли какво направиха с кучето ми? – додаде той с нещастен вид, – Нито за себе си е полезно, казват, нито за хората. Ех, като ме изритат оттука, дано се намери някой и на мен да види сметката. Ама де го такъв човек? И тогава няма де да ида, няма де да хвана работа. А то... дорде решите да напуснете, аз ще съм събрал още трийсет долара...

Джордж се изправи.

– Ще я оправим – каза той. – Ще подредим тая стара ферма и ще идем да живеем там.

После пак седна. И тримата мълчаха в благоговение пред тази приказна картина, мислите и на тримата бяха устремени в бъдещето, когато това красиво видение щеше да стане действителност.

Джордж продължи замечтано:

– Да речем, че в града стане панаир или дойде цирк, или се играе мач, или каквото и да било... Старият Канди кимаше одобрително.

– Вдигаме се и отиваме – доизказа мисълта си Джордж. – Никого няма да питаме. Просто казваме, че отиваме и отиваме. Само издояваме кравата, хвърляме храна на кокошките и отиваме.

– И даваме трева на зайците – намеси се Лени. – Виж, колкото до зайците – няма да пропусна да ги нахраня. Кога ще стане това, Джордж?

– След един месец. Точно след един месец. Знаете ли какво съм решил? Сядам и написвам писмо на старците с фермата. А Канди ще им изпрати сто долара, та да е сигурна работата,

– Разбира се – съгласи се Канди. – Ами има ли там хубава печка?

– Има, хем екстра печка, гори и дърва, и въглища.

– Аз ще си взема и кутретото – каза Лени. – Там ще му хареса, сто на сто.

Отвън се зачуха гласове. Джордж каза бързо:

– Никому не казвайте за това! Нека си остане между нас тримата, че рекат ли да ни изхвърлят, не можем събра пари. Ще има да товарим ечемик цял живот..., докато един ден ни духнат под опашката.

Усмехнати доволно, Лени и Канди кимнаха.

– Никому няма да казвам – рече на себе си Лени.

– Джордж?

– Какво има, Канди?

– Знаеш ли, сам трябваше да застрелям кучето си-Не биваше да оставям тая работа на друг човек.

Вратата се отвори. Влезе Слим, следван от Кърли, Карлсън и Уит. Ръцете на Слим бяха очернени с катран. Той гледаше начумерено. Кърли вървеше непосредствено след него.

– Нищо не съм си помислил, Слим – говореше Кърли. – Аз само питам.

– Прекалено много питаш – отвърна Слим. – Взе да ми писва вече. Ако не можеш да се грижиш за хубавицата си, да не мислиш, че аз ще се грижа за нея? Не ми досаждай повече!

– Ама исках да ти кажа само, че не съм си помислил нищо – рече

Кърли. – Рекох си само, че може да си я видял.

– А защо не и кажеш да си стои у дома, дето й е мястото? – обади се Карлсън. – Оставяш я да се върти около мъжете и дорде се усетиш, току-виж, станала беля, пък после върви се оправяй.

– Я не си пъхай носа, да не си изядеш хляба! – нахвърли се Кърли срещу него.

– Стига бе, мухльо! – присмя му се Карлсън. – Искаш да плашиш Слим, ама не минава. Май ти се уплаши. Бъзлив си като заек! Окоото ми не мига, ако ще най-добрият боксьор да си. Не се захващай с мен, че ще ти смачкам мръсната мутра!

Канди с радост се присъедини към атаката.

– Хм, ръкавица с вазелин! – рече презрително той. Кърли го изгледа. После погледът му се плъзна покрай другите и се спря на Лени. А Лени все още се усмихваше щастливо при мисълта за фермата.

– Ти какво се хилиш бе?

– Ъ? – погледна го Лени с безизразен поглед.

– Я ела насам, копеле мръсно! – избухна Кърли побеснял. – Ставай, ти казвам! Ще ми се смееш, а, КУЧИ сине! Ще ти дам да разбереш кой е бъзлив, нищо, че си цяла мечка!

Лени погледна безпомощно Джордж, после стана и се опита да отстъпи назад. Разкراчен, Кърли вече замахваше. Той подпря Лени с един ляв, а после с един десен му размаза носа. Лени нададе уплашен вик. От носа му шурна кръв.

– Джордж! – извика той. – Кажи му да не ме закача, Джордж!

Лени заотстъпва, докато опря гръб в стената. Кърли го следваше неотстъпно, нанасяйки удари в лицето му. Ръцете на Лени висяха отпуснати – беше толкова уплашен, че не се сещаше да се брани. В този миг Джордж скочи и изкрещя:

– Дръж го, Лени! Не се давай! Лени закри лице с огромните си лапи и извика от уплаха:

– Кажи му да ме остави, Джордж! Но Кърли го заблъска в диафрагмата и му изкара въздуха.

– Ах, мръсното му плъхче! – скочи Слим. – Оставете го на мен.

Джордж препречи ръка и хвана Слим.

– Чакай малко! – извика той. После сви ръце на фуния и извика: – Дръж го, Лени!

Лени откри лицето си и се огледа за Джордж. Кърли използва това и го удари между очите. Едрото лице на Лени бе обляно в кръв. Джордж извика още веднъж:

– Дръж го, ти казвам!

Кърли тъкмо замахваше, когато Лени докопа ръката му. В следния миг Кърли се замая като риба на въдица – стиснатият му юмрук изчезна в огромната шепа на Лени. Джордж хукна към тях.

– Пусни го, Лени! Пусни го!

Но Лени наблюдаваше ужасен мятания се дребосък и стискаше. По лицето му се стичаше кръв, а едната му вежда беше сцепена и окоето затворено. Джордж му заудря шамари, ала Лени все тъй стискаше пестника на Кърли. Побелял като платно, Кърли вече се гърчеше и губеше сили. С ръка, смачкана в лапата на Лени, той само виеше жално.

Джордж не преставаше да крещи:

– Пусни му ръката, Лени! Пусни го! Слим, я ела ми помогни, дока-то не му е строшил съвсем ръката.

Внезапно Лени пусна Кърли и се сви уплашен до стената.

– Ти ме накара, Джордж – каза той отчаяно. Кърли се тръшна на пода и се втренчи в премазаната си ръка. Слим и Карлсън се наведоха над него. Сетне Слим се изправи и погледна Лени ужасен.

– Трябва да го заведем на доктор – каза той. – Май че не е останала здрава кост на ръката му.

– Не съм искал! – извика Лени. – Не исках да му сторя нищо лошо.

– Карлсън, запрягай! Ще го откараме в Соледад, да го оправят.

Карлсън се завтече навън. Слим се обърна към вайкащия се Лени.

– Ти не си виновен – зауспокоява го той. – Тоя мухльо си го търсеше. Но какво беше това чудо! От ръката му, кажи-речи, нищо не е останало.

Слим изтича навън и след малко се върна с канче вода, което поднесе на Кърли.

– Слим, дали ще ни изхвърлят сега? – попита Джордж. – Точно когато най ни трябват пари. Дали бащата на Кърли няма да ни изрита?

Слим се усмихна под мустак и коленичи край Кърли.

– Свести ли се, че искам да ти кажа нещо? – попита той.

Кърли кимна.

– Тогава слушай – продължи Слим. – Все едно, че ръката ти е смазана от машина. Ние никому няма да кажем за случилото се, а вярвам, и ти ще си траеш, Но само смей да направиш нещо, че да уволнят този човек, ще разправим на всички и ще станеш за смях на хората.

– Бъди спокоен – каза Кърли. Той избягваше да гледа Лени.

Навън изскърцаха колелета. Слим помогна на Кърли да стане.

– Хайде, мърдай! – рече той. – Карлсън ще те заведе на доктор. –

После помогна на Кърли да излезе.

Шумът от колелетата замря. След малко Слим се върна. Той погледна Лени, който все още стоеше свит страхливо до стената.

– Я да ти видя ръцете – каза Слим. Лени протегна ръце.

– Велики боже! – възкликна Слим. – Дано някога не се нахвърли срещу мен!

– Лени просто се беше уплашил – заобяснява Джордж. – Не знаеше какво да направи. Нали ти казах, че човек не трябва да се захваща с него? Не, май че на Канди казах.

Канди кимна сериозен.

– Точно така – рече той. – Отзарана, когато Кърли се заяде с приятеля ти, ти каза: „По-добре да не се заяжда с Лени, да не му се случи нещо.“ Точно тъй каза.

Джордж се обърна към Лени:

– Ти не си виновен. Успокой се, няма защо да се плашиш. Слушай какво ти думам. Я по-добре иди в умивалнята да се измиеш, че приличаш на дявол.

Разкървавената устна на Лени се усмихна.

– Не исках да създавам главоболия – каза той и тръгна към вратата. Но преди да стигне до нея, се обърна: – Джордж?

– Какво искаш?

– Ще ми дадеш ли да гледам зайците, Джордж?

– Разбира се. Не си сторил нищо нередно.

– Не исках да правя бели, Джордж.

– Добре де, хайде сега, пръждосвай се в умивалнята!

ГЛАВА 4

Негърът Крукс, конярят, спеше в сарачницата – малка стая, лепната за обора. От едната страна на стаичката имаше квадратен прозорец, а от другата – тясна дъсчена врата, която водеше в обора. Леглото на Крукс представляваше дълъг плитък сандък, напълнен със слама и покрит с одеяла. До прозореца имаше закачалки, по които висяха покъсани хамути, оставени за поправка, и нови кожени ремъчки. Под самия прозорец стоеше масичка с инструменти – извити ножове и игли, кълбета ленени конци, малка ръчна замба. На закачалки висяха и поводи, един разпран хамут, чийто пълнеж се подаваше тук-там, тегличен синджир със скъсана предпазна кожа. И Крукс имаше над леглото си сандък от ябълки, на който бяха наредени шишета с лекарства – както за самия него, така и за конете. Тук бяха сложени и кутии със смазка за седла, както и една омацана кутия с катран, от която се подаваше дръжката на четка. По пода се виждаха пръснати разни лични принадлежности. Тъй като живееше сам, Крукс можеше да си позволи да оставя нещата си неприбрани; а тъй като беше коняр, имаше по-постоянна работа от другите работници и бе насъбрал повече лични вещи, отколкото би могъл да мъкне на осакатения си гръб.

Крукс разполагаше с няколко чифта обувки, чифт гумени ботуши, голям будилник и едноцветна ловна пушка. Освен това имаше и книги: покъсан речник, орфан екземпляр от гражданския кодекс на Калифорния за 1905 година, изпомачкани списания и няколко омазани томчета. Всичко това беше подредено на специална полица над леглото. На един пирон до нея висяха големи очила със златни рамки.

Стаята беше пометена и чиста, тъй като Крукс бе човек честолобив и със самочувствие. Той спазваше необходимата дистанция между себе си и другите и искаше и те да я спазват. Гръбнакът му бе осакатен, та ходеше превит наляво. Дълбоко хлътналите му очи издаваха силен блясък. Дълбоки бръчки прорязваха слабото му черно лице, а тънката му присвита уста, по-светла от лицето, носеше печата на страданието.

Беше събота вечер. През отворената врата на стаичката се чуваше как конете в обора шават насам-натам, потрепват копита, хрупат сено и теглят синджирите си. Малката електрическа крушка в стаята на коняря хвърляше слаба жълтеникава светлина.

Крукс седеше на леглото си. Отзад ризата му бе измъкната от

панталоните. В едната ръка държеше шише с лекарство, а с другата разтриваше гърба си. Сегиз-тогиз капваше по няколко капки от лекарството в розовата си шепя, бръкваше под ризата и пак разтриваше. По едно време притисна с ръка гърба си и потрепера.

Лени се беше приближил безшумно и сега стоеше на прага, изпълнил с едрата си фигура едва ли не цялата рамка на вратата. Отначало Крукс не го забеляза, но когато вдигна очи и го видя, той се наежи и намръщи.

Лени се усмихваше безпомощно, опитвайки се да завърже приятелство.

– Нямах право да влизаш в стаята ми! – каза остро Крукс. – Това тук е-моята стая. Никой няма право да влиза тука.

Лени преглътна и се усмихна угоднически.

– Нищо лошо не правя – каза той. – Дойдох само да погледна кученцето си и видях, че при тебе свети.

– Та нямам ли право да светя? Хайде сега, махай се от стаята ми. Мене не ме искат в спалното помещение, и аз не искам да влизат тук.

– Защо не те искат? – попита Лени.

– Защото съм черен. Те си играят карти там, а аз не мога да играя, защото съм черен. Казват, че мириша. Аз пък ще ти кажа, че и вие ми миришете.

Лени плесна безпомощно едрите си ръце.

– Всички отидоха в града – каза той. – Слим, Джордж, всички. Джордж заръча да стоя тук и да не правя бели. Видях, че при тебе свети и...

– Е, какво искаш?

– Нищо. Видях, че свети, та си рекох дали не може да поседна при теб.

Крукс се втренчи в Лени, после посегна към пирона, откачи очилата, сложи ги на розовите си уши и пак се втренчи.

– Не мога да разбера какво правиш в обора – каза той. – Ти не си мултар. А другите работници няма защо да влизат в обора. Нямах работа при конете и мулетата.

– Зарад кутрето – рече Лени. – Дойдох да си видя кутрето.

– Иди го гледай тогава. И не влизай там, дето не те искат.

Лени престана да се усмихва. Пристъпи една крачка в стаята, но после се сети и пак отстъпи към вратата. – Аз вече погледах кутретата. Слим каза да не ги галя много.

– Ти току си разнасяш нагоре-надолу. Чудно, че кучката все още не

ги е пренесла другаде.

– Хайде влез и постой мъничко – рече той. – Тъй и тъй не мога да се отърва от тебе. – Сега тонът му беше малко по-дружелюбен. – Та казваш, отидоха в града, а?

– Всички освен стария Канди. Той си седи в спалното и току остри молива и пресмята. ;

Крукс намести очилата си и попита: .

– Пресмята ли? Че какво толкоз пресмята?

– За зайците – почти изкрещя Лени.

– Ти си малко така – рече Крукс. – Смахнат си до немай-къде. За какви зайци разправяш?

– Зайците, дето ще завъдим и дето ще ги гледам! ще им режа трева, ще им давам вода и тъй нататък-

– Смахнат човек – каза Крукс. – Прав си е приятелят ти, че те държи по-далеч от хората.

– Да не мислиш, че те лъжа? – каза спокойно Лени. – Ще стане, както сме го намислили. Ще купим една ферма и ще си живеем царски.

Крукс се намести по-удобно на леглото си.

– Седни де – покани го той, – Ей там, на сандъчето с клинците.

Лени се сви на сандъчето.

– Мислиш, че те лъжа – каза той, – но това е истина. Истина от край до край- Питай Джордж, ако искаш.

Крукс подпря брада на розовата си длан.

– Вие с Джордж все наедно се мъкнете, а?

– Разбира се. Дето и да отидем, все сме заедно.

– Понякога той говори нещо – продължи Крукс,- а ти не разбираш дори за какво става дума. Така ли е? – Той се наведе напред, пронизвайки Лени с дълбоко хлътналите си очи. – Така ли е?

– Така... Понякога.

– Той си говори, а ти не разбираш за какво става дума, нали?

– Така е... понякога. Но... не винаги, Крукс се наведе още по-напред.

– Аз не съм Юга – подхвана той. – Роден съм тук, в Калифорния. Баща ми имаше птицеферма с десет акра земя. Белите дечурлига идваха у нас да си играем, а понякога и аз ходех у тях; някои бяха много мили. А на баща ми, кой знае защо, това не му харесваше. Тогава не разбирах защо беше против, но сега знам. – Той се подвоуми и когато заговори пак, гласът му беше по-мек: – Цели мили наоколо нямаше негърско семейство. В тази ферма например и сега няма друг чернокож освен мене,

а в Соледад има само едно негърско семейство. – Той се засмя. – Ако съм казал нещо, какво пък, казал го един нищо и никакъв негър.

– Колко време им трябва на кучетата да порастат, че да мога да си ги галя колкото искам? – попита Лени. А Крукс пак се засмя.

– Човек може да ти говори каквото ще, без да се бои, че ще се разприказваш. След две седмици са готови. Та Джордж си знае работата. Той си говори, ама ти нищо не разбираш. – Крукс се наведе развълнуван. – А сега се е разбърбал един нищо и никакъв негър, при това с крив гръбнак. Все едно, че нищо не казва, нали? Но ти и без това няма да запомниш дума. Колко пъти съм виждал: говори човек другиму, а она нищо го чува, нито го разбира, но това няма значение. Въпросът е да се раздумват или пък да си седят ей така, по двамка. Другото няма значение, няма значение! – Възбуждението му бе стигнало дотам, че той се тупна с ръка по коляното. – Джордж може да ти говори вятърничави приказки, това няма значение. Важното е, че говори на някого. Че си има другар. Там е работата. – Той млъкна. После продължи тихо и убедително: – Да речем, че Джордж не се върне вече. Представи си, че духне нанякъде и не се върне. Какво ще правиш тогава?

Казаното бавно проникна в съзнанието на Лени. :

– Какво? – извика той.

– Да речем, че както е отишъл в града, Джордж вече никакъв не се вестне. – Крукс като че искаше да наложи някаква своя лична победа., – Представи си го само – повтори той.

– Джордж никога няма да стори такова нещо – извика Лени. – Никога няма да го стори! Отдавна познавам Джордж. Той ще се върне още тая нощ. – Но съмнението се промъкваше в него. – Ти как мислиш? Ще се върне, нали?

Като видя как Лени се измъчва, Крукс засия от удоволствие.

– Знаеш ли какво може да стане с човека? – отвърна спокойно той – Ами. я си представи, че иска да се върне, пък не може. Ако го убият, да речем, или пък му се случи нещо, той няма да се върне.

Лени се мъчеше да разбере.

– Джордж не може да направи такова нещо – повтори той. – Джордж е внимателен, нищо няма да му се случи. Никога нищо не му се е случвало, щото е внимателен.

– Добре де, представи си, просто си представи, че не се върне. Какво ще правиш тогава?

Лицето на Лени се набърчи от безпокойство.

– Не знам... Но какви ги дрънкаш ти? – изкрещя той. – Това не е

вярно! Нищо не му се е случило на Джордж!

– Да ти кажа ли какво ще стане тогава? – продължи обстрела Крукс. – Ще те откарат в лудницата. И ще те вържат със синджир, като куче.

Изведнъж погледът на Лени стана съсредоточен, неподвижен, налудничав. Той се изправи и тръгна застрашително към Крукс.

– Кой е сторил нещо на Джордж? – попита властно той.

Крукс видя близката опасност и се сви на леглото си.

– Аз само тъй си говоря – каза той. – Нищо не му се е случило на Джордж. Здрав и читав е и ще се върне, разбира се.

Лени се бе надвесил над него.

– Как само тъй си говориш? Да не съм те чул да разправяш, че с Джордж се е случило нещо!

Крукс си свали очилата и разтърка очи.

– Ха седни де – рече той. – Нищо не му се е случило.

Лени се върна с мърморене на мястото си.

– Да не съм чул някой да говори, че с Джордж се е случило нещо! – изръмжа той.

– Ето, сега може би ще ме разбереш – каза благо Крукс. – Ти имаш Джордж. И си сигурен, че той ще се върне. Ами ако си нямаш нийде никого? Ами ако не те пускат да влизаш при другите и да играеш рум, защото си черен? Как ще се чувствуваш тогава? Ами ако трябва да седиш тук и само да четеш? Вярно, човек може да поиграе на подкова, дорде се мръкне, но после, ще не ще, трябва да чете книги. Ама това не оправя работата. Трябва да имаш някого край себе си – изхлипа той. – Нямах ли си никого, ще се побъркаш. Няма значение какъв приятел имаш, важното е да имаш приятел. Да ти кажа ли аз тебе – изплака Крукс, – без приятел на човек му е пусто, побелява се от самотност.

– Джордж ще се върне – увери сам себе си Лени все още уплашен. – Дори може вече да си е дошъл. Я по-добре да ида да видя.

– Не исках да те плаша – каза Крукс. – Той ще се върне, разбира се. Аз ти говорех за себе си. Седиш си вечер самичък – кога четеш, кога си мислиш... И като си разсъждаваш нещо, няма кой да ти каже тъй ли е, не е ли тъй. Случва се и да видиш нещо, а не можеш да разбереш истина ли е, или тъй ти се е сторило. Няма кого да попиташ, та да разбереш истина ли е. Просто не знаеш. Няма с кого да го споделиш. Виждал съм аз тук някои работи. Да съм бил пиан – не съм, не пия. Но знам ли дали не съм сънувал? Ако си имах другар, щеше да ми каже дали съм сънувал, или не, а тъй... Знаем ли?

Крукс се загледа към прозореца.

– Джордж няма да ме остави – каза Лени натъжен. – Знам си аз, няма да направи такова нещо. Конярят продължи унесено:

– Спомням си времето, когато бях дете и живеехме в нашата ферма. Имах двама братя. Винаги бяхме заедно, ама винаги. Спяхме в една стая, на едно легло- и тримата. Имахме градина с ягоди. И ливада с люцерна. Рано сутрин пусках кокошките в люцерната. Братята ми сядаха на оградата и им се радваха – пък те едни бели, бели!

Вниманието на Лени постепенно се насочи към разговора.

– Джордж казва, че и ние ще имаме люцерна за зайците.

– Какви зайци?

– Ами ще си имаме зайци... и ягоди.

– Ти си побъркан.

– Ще си имаме. Питай Джордж.

– Вие сте побъркани – присмя се Крукс. – Колко съм ги виждал аз такива – скитат по пътищата и по фермите с вързопи на гръб и все имо-тец им в главата. Един ли е, двама ли са? Дойдат, поработят, па си отидат; и все петимни за парче земя. Всеки за туй си мисли. Ама ни един не си е купил. То е като рая. Аз доста книжки съм попрочел, та знам: парчето земя е като рая – не можеш стигна до него. Но от главите им не излиза. – Все за това си говорят. Фантасмагории!

Той млькна и погледна към отворената врата, защото конете се размърдаха неспокойно и синджирите им задрънчаха. Един изцвили.

– Май че има някой отвъд – рече Крукс. – Сигур е Слим. Случва се да идва по два-три пъти нощем. Слим си разбира от занаята. Грижи се за животните си. – Той се изправи с мъка и отиде до вратата. – Вие ли сте, Слим?

– Слим отиде в града – чу се гласът на Канди. – Ами ти да си виждал Лени?

– Кой, оня едрия ли?

– Аха. Виждал ли си го нейде?

– Тук е – отвърна Крукс кратко и се върна на леглото си.

Канди се изправи на прага, почеса голата си, подобна на кочан ръка и заприимгва срещу светлината. Дори не понечи да влезе.

– Знаеш ли кво, Лени? Правя сметка за тия зайци.

– Влез, ако искаш – каза сърдито Крукс.

Канди се смути.

– Бе то... Е, като си рекъл, да вляза. – Влизай, влизай! Щом е тръгнало всеки да влиза, защо да не влезеш и ти?

Трудно беше за Крукс да прикрие задоволството си с гняв.

Канди влезе, но все още беше смутен.

– Хубавичко си се наредил ти тука – рече той на Крукс. – Не е зле човек да си има една стаичка само за себе си.

– Никак не е зле – отвърна Крукс. – Хем с цяла могила тор под прозореца. От това по-хубаво – здраве.

– Ти каза нещо за зайците – намеси се Лени, обръщайки се към Канди.

Канди се облегна на стената до скъсания хамут и пак почеса отрязаната си ръка.

– Отдавна работя тука – каза той. – А и Крукс работи отдавна. Но сега за първи път влизам в стаята му.

– Хората избягват да влизат в стаята на един черен – рече мрачно Крукс. – Досега никой не е влизал тук освен Слим. Слим и господарят.

Канди веднага промени темата:

– Не съм виждал по-добър мулетар от Слим. Лени се наведе към стария метач.

– Кажй за зайците де! – настоя той. Канди се усмихна.

– Всичко пресметнах. Ако пипаме както трябва, ще изкараме малко пари и от зайците.

– Но аз ще ги гледам – не се съдържа Лени. – Джордж каза, че аз ще ги гледам. Обещал ми е.

– Що ли се заблуждавате? – намеси се рязко Крукс. – Можете да си говорите колкото щете за това, но земя няма да вземете. Канди ще си остане тук метач, докато не го изнесат в сандък. Колко съм ви виждал такива като вас. Ей го на и Лени, ще поработи две-три седмици и пак ще хване пътищата. Ама всеки си мисли да купи земя и това си е. – Канди почеса сърдито бузата си.

– Да не ми е името, ако не я вземем, Джордж каза, че ще я вземем. А и парите имаме.

– Какво? – извика Крукс. – А къде е Джордж сега? В града при курвите! Ето къде ви отиват парите! Все така става, знам си аз. Много ги има такива, дето не им излиза от главата тая земя. Ама все им се изплъзва, пустата.

– Всеки иска, я! – извика Канди. – Всеки иска да има парче земица, не повече. Да си има нещо свое. Място, дето да живее и никой да не може да го изрита оттам. Аз никога не съм имал. Сял съм нивите на кого ли не, ама не съм сял свое; – прибирал съм жетвата, ама не е била моя. Но сега ще се уредим, бъди сигурен.

Джордж не е взел парите в града. Тия пари са в банката. Общи, на трима ни. Ще се наредим в една стая – наша си. И куче ще си имаме, и зайци, и кокошки. Па и царица, и крава или коза.

Той млькна, завладян от това видение.

– Казваш, че имате парите, а? – попита Крукс.

– Горещо-долу. Остава ни да съберем още мъничко. След месец ще ги имаме всичките. Джордж вече е избрал и фермата.

Крукс се пресегна и опипа гърба си.

– Не знам някой да е успял в тая работа – каза той. – Виждал съм мнозина едва ли не луди за парче земя, но все тъй се случва, че не могат събра пари – пръскат ги я по курви, я на комар. – Той се подвоуми. – Е, ако ви трябва помощник в работата. ., аз такава.., без пари, колкото за храната. Не гледайте, че ми е схванат гърбът, мога да работя като вол, стига да искам.

– Да сте виждали Кърли?

Тримата мигновено извърнаха глави към вратата. Там бе застанала жената на Кърли. Силно гримирана, с полуотворени устни, тя дишаше тежко, като да бе тичала.

– Кърли не е идвал тука – сопна се Канди. Леко усмихната, тя продължаваше да стои на прага, като търкаше ноктите на едната си ръка с палеца на другата. Очите ѝ шареха по лицата на тримата.

– Значи, оставили са тук само негодните – каза най-после тя. – Да не мислите, че не знам къде са отишли? Ведно с Кърли. Много добре знам.

Лени я гледаше прехласнат; но Канди и Крукс, намусени, бяха забили надолу глави и избягваха погледа ѝ.

– Щом знаеш, защо трябва да ни питаш къде е Кърли? – каза Канди.

Жената ги изгледа учудена.

– Смешна работа – каза тя. – Случа ли някой мъж насаме, разбирам се чудесно с него. Но щом са двама, езиците им се връзват. Щури хора! – Тя престана да си играе с ноктите и сложи ръце на кръста. – Страхувате се един от друг, това е то. Всеки го е страх да не би другият да го подреди.

След малко Крукс каза:

– Я по-добре се прибирайте в къщи. Не ни трябва главоболия.

– Че какви главоболия ви създавам? – викна тя. – Да не мислиш, че не ми се иска сегиз-тогиз да поприказвам с някого? Да не мислиш, че ми харесва да кисна непрекъснато в къщи?

Канди сложи сакатата си ръка на коляното и я потри леко.

– Имаш си мъж – рече той с укор. – Няма защо да се задяваш с чуждите мъже и да причиняваш главоболия.

– То пък един мъж! – избухна тя. – Познавате го добре. Чудо момче, нали? По цял ден разправя как щял да пречука тоз или онзи, защото не го обичал; кого ли пък обича? Да не мислите, че ще стоя непрекъснато у дома и ще слушам как Кърли щял да подпре някого си с един ляв и да го свали с един десен? Ляв, десен – само това знае. „Ляв, десен и край.“ – Тя млькна и озлоблението ѝ изчезна, за да отстъпи място на любопитството. – Е, какво се случи с ръката на Кърли?

Тримата мълчаха смутени. Канди погледна крадешком Лени. После се покашля.

– Ами че. .. Кърли... той.. . една машина закачи: ръката му. И я смаза.

Тя ги гледа известно време, после прихна да се смее..

– Глупости! На кого ги разправяш тия? Кърли си е намерил майстора. Машина му смазала ръката! Глупости! Но откак му е счупена ръката, не се хвали, не раздава вече леви и десни. Кой му я счупи, а?

– Една машина – отвърна навъсен Канди.

– Машина, та машина – рече презрително тя. – Добре де, крийте го, щом ви е угодно. Какво ме интересува? За много умни се имате, просяци такива! Да не мислите, че съм вчерашна? Охо, мене в естрада са ме викали. И не в една! А един ми каза, че може да ме нареди в киното... – Тя едва дишаше от озлобление. – Събота вечер. Всеки се нагласил и излязъл някъде. Всеки! А аз какво да правя? Стоя тука и разговарям с-просяци – един негър, един перушан и една дърта овца. И това ми доставя удоволствие, защото няма с кого другико да си кажеш приказката.

Лени я беше зяпнал с отворена уста. Крукс се бе- прибрал в онази страшна защитна черупка на достойнство, присъща на негъра. Ала в държането на Канди настъпи промяна. Той скочи, ритна назад сандъчето, на което седеше, и кресна:

– До гуша ми дойде! Не разбра ли, че не те искаме тука? Хем ти го казахме. А ще ти кажа и друго: вятър работа е тая, дето разправяш, че сме такива-онакива. С твоята пилешка глава и през ум не ти минава дори, че не сме просяци. Да речем, че ни изгониш, да не мислиш, че ще скитаме по пътищата и ще търсим работа като сегашната? Знаеш ли ти, че си имаме ферма, дето да отидем, и собствена къща? Хич не ни трябва да стоим тука. Имаме си и къща, и кокошчици и овошки... ферма, сто пъти по-хубава от тази. А и приятели си имаме, ако искаш да знаеш. Беше време, когато треперехме да не ни изгонят, но сега пет пари не

даваме. Имаме си земя, наша земя, и ще отидем там.

– Глупости – изсмя се жената на Кърли, – с какво сте я купили? Нали си ви знам какви сте всичките. Имате ли двацет цента, профуквате ги за уиски. Не ви знам аз!

Лицето на Канди се беше зачервило, но преди тя да се доизкаже, той се овладя. Сега бе господар на положението.

– И аз знам – каза спокойно той. – Хайде сега да ти видим гърба! Няма кво да разговаряме с тебе. Ние си знаем кво имаме и кво нямаме и не ни интересува кво мислиш ти. Хайде омитай се, че надали ще му хареса тая работа на Кърли – седнала жена му в обора да разговаря с някакви си „просяци“.

Тя ги изгледа поред, но лицата и на тримата останаха каменно студени. Задържа поглед върху Лени, докато той наведе смутено глава.

– От що ти е изподрано лицето? – попита внезапно тя.

– Кое... мойто ли? – попита виновно Лени.

– Твойто я!

Лени подири с поглед помощ от Канди и пак наведе глава.

– Една машина му счупи ръката – каза той. Жената на Кърли се засмя.

– Ясно, машинке. Ще си поговорим с тебе по-късно. Аз обичам машините.

– Остави момчето на мира! – намеси се Канди. – Не се задявай с него, че ще кажа на Джордж кви ги говориш!

– Кой е Джордж? – обърна се тя към Лени. – Оня. дребничкият, с когото дойде ли?

– Същият – засмя се радостно Лени. – Той същият, дето ще ми даде да гледам зайците.

– Ако нищо повече не ти трябва, и аз мога да ти дам чифт зайци.

Крукс стана от леглото си и се изправи срещу нея.

– Достатъчно – рече студено той. – Вие нямате право да влизате в стаята на чернокож. Въобще нямате право да се мотааете тука. Излизайте, и то веднага. Ако ли не, ще кажа на господаря да ви забрани да идвате в обора.

Тя го изгледа презрително.

– Слушай, черна сврако, знаеш ли какво мога да- ти погода, ако още веднъж си отвориш устата?

Крукс я погледна безпомощно, после седна на леглото и се вгълби в себе си.

– Знаеш ли какво мога да ти погода? – пристъпи тя към него.

Притиснал се до стената, Крукс сякаш започна да се смалява.

– Да, госпожо.

– Тогава знай си мястото. Толкова лесно мога да накарам-да те обесят, че дори няма да е интересно..

Крукс се бе превърнал в нищо. Нямаше личност, нямаше свое „аз“ – нищо, което да буди добри или лоши чувства към него. С беззвучен глас той каза само:

– Да, госпожо.

Един миг тя стоя над него, като че чакаше да шавне, за да може пак да го шибне. Но Крукс седеше съвършено неподвижен, с извърнат поглед. У него нямаше вече нищо, което да бъде обидено.

После тя се обърна към другите двама. Старият Канди я гледаше, изгубил ума и дума.

– Ако се случи нещо с Крукс, ще те обадим – каза тихо той. – Ще кажем, че си го заплашвала.

– Кажете, дявол ви взел! – викна тя, – Никой няма да ви чуе, знаете го много добре. Никой няма да ви чуе!

– Права си – съгласи се Канди, – Кой ли ще ни чуе!

– Що го няма Джордж тука – изцвили Лени. – Ех, що го няма?

Канди се приближи до него.

– Не се тревожи – каза той, – Счу ми се, че момчетата се прибраха. Джордж сигурно е вече в спалното. – После се обърна към жената на Кърли. – Върви си сега – рече й спокойно. – Идеш ли си веднага, няма да казваме на Кърли, че си била тука.

Тя го изгледа студено.

– Не съм сигурна какво ти се е счуло.

– Ти по-добре не рискувай – каза й той. – Щом не си сигурна, побързай да се прибереш. Тя се обърна към Лени:

– Радвам се, че си понапухал Кърли. Пада му се. Понякога ми се иска и аз да го напухам.

След това тя се измъкна през вратата и изчезна в тъмнината на обора. Като мина край животните, чу се дрънчене на синджире, пръхтене, тропот на копита.

Крукс бавно излизаше от защитния пашкул, в който се бе обвил.

– Истина ли е това, дето го каза – че момчетата са се върнали?

– Разбира се. Нали ги чух.

– Аз пък нищо не съм чул.

– Вратата на обора се хлопна – отбеляза Канди и подаде глава. – Ама и тая жена си я бива – стъпва като котка. Навикнала е, не й е за

първи път.

Крукс нямаше желание да говори за жената на Кърли.

– Време е май да си вървите вече – каза той. – Не ми се ще да стоите повече. Все пак негърът трябва да има някакви права, макар и да не са му приятни.

– Не биваше да ти надума такива приказки, кучката му с кучка! – изруга Канди.

– Няма нищо – отвърна мрачно Крукс. – Като дойдохте при мен на гости, накарахте ме да забравя някои неща. А това, дето го рече тя, е вярно.

Конете в обора запръхтяха, звъннаха синджири и се чу глас:

– Лени! Ей, Лени! В обора ли си?

– Това е Джордж – възкликна Лени и му се обади: – Тук съм, Джордж. Тук съм.

След секунда Джордж се изправи на вратата с неодобрителен поглед:

– Какво търсите тука? Не бива да влизате в тая стая.

– Казах им – рече Крукс, – но те влязоха.

– Защо не ги изрита?

– Е, чак пък толкоз – отвърна Крукс. – Лени е добро момче.

Сега се обади Канди:

– Ей, Джордж, да знаеш колко съм пресмятал, пресмятал! Така съм нагласил всичко, че и от зайците пари ще изкараме.

– Нали ви казах никому да не разправяте за това! – намръщи се Джордж.

– Никому не сме казали. .. освен на Крукс – виновно наведе глава Канди.

– Добре, тръгвайте сега – каза Джордж. – Ей, боже, човек не може да мръдне някъде за минутка.

Канди и Лени станаха и тръгнаха към вратата. В този момент Крукс извика:

– Канди!

– Какво?

– Нали помниш, дето ти казах – да помагам в работата?

– Да – отговори Канди. – Помня.

– Забрави го тогава – рече Крукс. – Все едно, че не съм го казал. Аз само се пошегувах. Не искам да ходя на никаква ферма.

– Добре, щом тъй си решил. Лека нощ.

Тримата излязоха и като минаваха през обора, конете взеха да

пръхтят, синджирите им задрънчаха.

Крукс седна на леглото си, загледа се за миг към вратата, а после взе шишето с лекарството. След това измъкна ризата си отзад, отля от течността в розовата си шепа, бръкна под ризата и заразтрива бавно гърба си.

ГЛАВА 5

В единия край на големия обор имаше огромен куп прясно сено, а над купа, на стената, висеше четириръба вила. Купът се спущаше като планински склон към другия край на обора, където все още имаше свободно място. Покрай стените бяха яслите, В боксовете се виждаха главите на конете.

Беше неделя следобед. Конете зобаха, каквото им бе останало от сеното, потропваха копита, гризяха дъските на яслите и се дърпаха на синджирите. Следобедното слънце се процеждаше през пролуките на дървените стени и се стелеше на ярки ивици по сеното. Във въздуха бръмчеха мухи, носеше се тяхното лениво следобедно „бъз-з-з“;

Отвън долитаха звън на подкова и виковете на играещите мъже – кога насърчителни, кога подигравателни. Но атмосферата в обора беше спокойна, ленива, топла.

Единствен Лени бе тук, седнал на сеното до някаква амбалажна каса край една празна ясла в дъното на обора. Седеше си в сеното и гледаше малкото мъртво кутре пред себе си. Гледа го дълго време, после протегна огромната си ръка и взе да го гали, гали – от главата до опашката.

– Защо умря? – заговори му тихичко Лени. – Не си мъничко като мишка. Толкова силно ли те ударих? – Той повдигна главата на кутретото, погледна го в муцунката и продължи: – Ако Джордж разбере, че си умряло, сигур няма да ми даде да гледам зайците.

Лени поразрови сеното, сложи кутретото в дупката и го затрупа; но продължи да гледа към мястото, където го бе скрил.

– Това не е такава поразия, че да трябва да се крия в хрсталака. Не, съвсем не. Ще кажа на Джордж, че съм дошъл тука и съм го намерил мъртво.

После изрови кученцето, разгледа го внимателно и пак започна да го гали от главата до опашката. И продължи тъжно:

– Но Джордж ще се досети. Той всякога се досеща. И ще каже: „Ти си го уморил. И не ме лъжи, пред мене тия не минават!“ А после ще рече: „Щом правиш тъй, няма да гледаш никакви зайци!“ – Изведнъж у него се надигна гняв. – Проклетата гадина! – извика той. – Защо умря толкова лесно? Не си толкоз мъничко, като мишка. – Лени грабна кутретото, метна го далеч от себе си и му обърна гръб. След това седна, обгърна колене и зашепна: – Сега няма да гледам зайците. Той няма да ми

даде. – Обзет от мъка, Лени започна да се люлее напред-назад.

Навън подковата звънна в желязното колче и се чу дружен вик. Лени стана, донесе обратно кутрето, сложи го на сеното и пак седна.

– Ти още не беше порасло. – загали го отново той. – Те ми казваха, колко пъти ми казваха това. Но знаех ли аз, че толкоз лесно ще умреш? – Лени прокара пръсти по ухото на кутрето. – Може пък Джордж да не се разсърди – рече си той. – Какво ще го е грижа него за едно нищо и никакво кутре?

В този миг откъм последния бокс се зададе жената на Кърли. Движеше се толкова тихо, че Лени не я забеляза. Носеше ярката си памучна рокля и червените пантофки. Гримирана, с обичайните си букли. Едва когато стигна съвсем близо до него, той вдигна глава и я видя. Ужасен, Лени нахвърля набързо сено върху кутрето. Сетне я загледа навъсено.

– Какво скри там, мойто момче? – попита тя. Лени продължаваше да я гледа.

– Джордж каза да стоя далеч от тебе. – нито да ти говоря, нито нищо. Тя се засмя.

– Джордж за всяко нещо ли ти заповядва?

Лени погледна към засипаното със сено кученце.

– Каза, че ако разговарям с тебе, няма да ми даде да гледам зайците.

– Той се страхува да не би Кърли да се разгневи – каза спокойно тя. – Но Кърли е с превързана ръка, пък ако много знае, ти можеш да му счупиш и другата. Не ми разправяй само, че машина е премазала ръката му.

Но Лени не се предаваше.

– Не, не, нито ще ти говоря, нито нищо. Тя коленичи до него в сеното.

– Видж какво,, всички мъже са се хванали да играят на подкова. Частът е едва четири. Никой няма да се откаже от играта. Защо да не си поговорим? Все няма с кого да си поговоря. Толкова съм самотна.

– Не бива да говоря с тебе – упорствуваше Лени.

– Ужасно самотна съм – продължи тя. – Ти можеш да разговаряш, с хората; но аз не мога да говоря с никого освен с Кърли. Види ли ме да приказвам с някого, побеснява. Ти какво би сторил, ако си на мое място?

– Не, не бива да ти говоря. Джордж се страхува да не направя някоя беля. Тя промени темата:

– Какво скри в сеното?

Горест завладя отново Лени.

– Моето кутре – отвърна тежко той. – Моето мъничко кутре. – И Лени разрови сеното.

– А! Та то е мъртво! – възкликна жената.

– Беше толкоз мъничко – рече Лени. – Бях се заиграл с него и... то понечи да ме ухапе... пък аз понечих да го ударя и... и... го ударих- А то взе, че умря.

– Не се тревожи – заутешава го тя. – То не беше чиста порода. Навсякъде ги има такива. Лесно ще си намериш друго.

– Не е там работата – отвърна Лени нещастен.- Джордж няма да ми даде да гледам зайците.

– Защо да не ти даде?

– Ами каза, че ако пак правя поразии, няма да ме остави да ги гледам.

Тя се приближи още повече до него и заговори меко:

– Няма защо да се боиш, че разговаряш с мен. Чуй как крещят мъжете навън. Заложили са по четири долара в играта. Никой няма да се откаже от нея,, докато не свърши.

– Ако Джордж ме види, че говоря с тебе, ще ме пребие – рече предпазливо Лени. – Така ми каза. По лицето ѝ се изписа гняв. ,

– Аз не съм ли човек? – извика тя. – Нямам ли право да поговоря с хората? За каква ме мислят? Ти си добро момче. Не разбирам защо да не поговоря с теб. С това няма да ти навредя.

– Да, ама Джордж казва, че ще ни забъркаш в някоя каша.

– Глупости! – отвърна тя. – Кажи, правя ли ти нещо лошо сега? Никой тук не се интересува как живея аз. А да ти кажа право, не съм свикнала на такъв живот. От мене можеше да излезе нещо. И все още може – добави мрачно тя. После думите ѝ рукнаха като поток, сякаш се страхуваше да не ѝ отнемат събеседника. – Живеех в Салинас. Заселихме се там, още когато бях дете. Един ден имаше някакво представление и се запознах с един от артистите. Той ми каза, че могат да ме вземат при тях. Но старата не ме пусна. Рече,, че съм била малка – едва петнайсетгодишна. Пък артистът каза, че това няма значение. Ако бях отишла с групата, нямаше да водя живот като сегашния.

Лени галеше кутрето.

– Ние ще си купим малка ферма... и зайци – обясни той.

Тя бързо продължи да разправя историята си, за да не бъде прекъсната:

– После се запознах с един от киното. Отидохме да танцуваме с него в „Ривърсайд“. Обеща, че ще ме снима във филм. Каза, че съм била

родена артистка. Щеше да ми пише от Холивуд как се урежда работата. – Тя се вгледа в Лени, за да разбере дали думите ѝ му правят впечатление. – Но писмо не получих. Все си мисля, че старата го е прибрала. Е, можеш ли да живееш повече в къща, дето не ти дават да се проявиш и крадат писмата ти? Питам старата дали не го е задигнала, но тя каза, че не е. След това се омъжих за Кърли. Запознахме се в „Ривърсайд“... Слушаш ли ме? – попита строго тя. ,

– А? Разбира се.

– Добре, сега ще ти кажа нещо, дето никому не съм го казвала. Не обичам Кърли. Не е добър човек той. – И понеже вече му се беше доверила, пристъпи и седна до него. – Ако бях отишла в киното, щях да си имам хубави дрехи – все хубави като тия, дето ги носят артистките. Щях да си живея в големите хотели и само щяха да ме снимат. Щях да ходя по премиери, хем без пари, по радиото щях да говоря. И все с хубави дрехи. Нали ми каза човекът, че съм родена за артистка. – Тя погледна Лени и направи с ръка един малък жест на изящество, за да покаже, че я бива за сцена: пречупи ръка в китката, а от изтеглените назад пръсти грациозно се отдели кутрето ѝ.

Лени въздъхна дълбоко. Отвън долетя пак звънът на подковата и дружен одобрителен възглас.

– Някой улучи колчето – рече жената на Кърли. Слънцето клонеше вече към залез, та хоризонталните ивици светлина се бяха изкачили по стената и сега падаха върху яслите и главите на конете.

– Ако изнеса оттука кутрето и го захвърля някъде, Джордж може и да не разбере – каза Лени. – И тогава преспokoйно ще мога да си гледам зайците.

– За нищо друго ли не мислиш освен за тия зайци? – ядоса се жената на Кърли.

– Ще си имаме малка ферма – заобяснява търпеливо Лени. – С къщица и градина и ливада с люцерна – люцерна за зайците, и аз ще вземам един чувал, ще го пълня догоре с люцерна и ще я нося на зайците.

– Какво толкова си пощръклял по тия зайци? – попита тя.

Лени трябваше да премисли внимателно, преди да стигне до някакво заключение. Той предпазливо се доближи съвсем до нея и каза:

– Обичам да си галя меки неща. Веднъж на един панаир видях зайци от ония, с дългата козина. Виж,-те бяха много мекички. Понякога си галя и мишки, но само ако няма нещо по-добро.

Жената на Кърли се отдръпна малко от него.

– Ти май си луд – рече тя.

– Не, не съм – поясни искрено Лени. – Джордж казва, че не съм. Само обичам да си галя нещо мекичко. с пръстите, нещо мекичко.

Жената се поуспокои.

– Та кой не обича това? – възкликна тя. – Всеки обича. Аз например обичам да пипам коприна и кадифе. Ти обичаш ли да пипаш кадифе?

Лени се засмя доволно.

– И още как! – извика той възторжено. – Аз си имах кадифе. Беше ми го дала една жена, леля ми Клара де. Ей такова голямо парче беше. Ех, да го имах сега. – По лицето му се разля усмивка. – Но, изглежда, съм го загубил – додаде той. – Отдавна не съм го виждал.

– Ти си смахнат – изсмя му се жената на Кърли, – Но иначе си добро момче. Едно голямо дете. Всеки случай аз те разбирам. Понякога, като се реша, започвам да си галя косата, защото е тъй мека. – Тя прокара пръсти по косата си, за да покаже как прави това. – Някои хора имат остра коса – каза тя замислено. – Например Кърли. – Косата му е същинска четина. А моята е мека като свила. Вярно, че аз много я реша. От това става мека. Пипни да видиш. – Тя взе ръката на Лени и я сложи на главата си. – Попипай да видиш колко е мека.

Лени загали косата ѝ с големите си пръсти.

– Не ме разрошвай – предупреди го тя.

– Ох, колко е хубаво! – отвърна Лени и продължи да я гали. – Ох, колко е хубаво!

– Полека, че ще ме разрошиш! Полека, че съвсем ще ме разрошиш! – извика гневно тя и дръпна глава настрана, но пръстите на Лени се вкопчиха в косата ѝ. – Пусни ме! – завика жената. – Пусни ме!

Лени се паникьоса. Лицето му се бе изкривило от страх. Тя започна да пици и той запуши със свободната си ръка устата и носа ѝ.

– Недей! – замоли се жената на Кърли. – О, недей прави това. Джордж ще те ребие.

Тя се бореше ожесточено да се измъкне от ръцете му. Тупаше с крака по сеното, извиваше се; изпод ръката на Лени се чу приглушен писък. Тогава Лени извика уплашен:

– Недей пицця, моля ти се! Джордж пак ще каже, че съм направил беля. Няма да ми даде да гледам зайците.

Лени отмести малко ръката си- и отново се чу пресипнал вик. Тогава Лени се ядоса.

– Недей пицця! – повтори той. – Стига си пискала! Прав си беше Джордж, ще ме вкараш в беля. Стига си пискала!

Но тя, с разширени от ужас зеници, продължаваше да се бори. Сега

Лени съвсем се разгневи и я разтърси.

– Стига си пищяла! – извика той и пак я разтърси.

Тя се просна като риба и утихна. Лени ѝ беше счупил врата.

Той се вгледа отблизо в нея и предпазливо отмахна ръка от устата ѝ, но жената на Кърли си остана неподвижна. –

– Не исках нищо лошо да ти сторя – каза Лени, – но не трябваше да крещиш, че Джордж ужасно ще се разсърди.

Тя нито отговори, нито помръдна и той се наведе над нея. Известно време сякаш недоумяваше. После прошепна уплашен:

– Ето че направих беля. Пак направих беля.

Той захвърля върху нея сено, докато горе-долу я покри.

Отвън долетяха виковете на мъжете и звънът на подковата, ударила се в металното колче. За първи път Лени се сети за съществуването на външния свят. Той се сви на сеното и се ослуша.

– Направих голяма поразия – рече си той. – Не трябваше да правя това. Джордж ще побеснее. Но... той каза... „Крий се в храсталака, докато не дойда аз.“ Ще побеснее... В храсталака, докато не дойде той – тъй ми каза. – Лени се обърна и погледна мъртвата жена. Близо до нея лежеше кутретото. Лени го вдигна. – Ще го изхвърля – каза той. – Не ми стига другата беля, ами и то.

Той сложи кутретото под палтото си, пропълзя до стената на обора, надзърна през една пролука и видя мъжете, които играеха на подкова. После се промъкна покрай последната ясла и изчезна.

Сега слънчевите ивици бяха високо на стената, а светлината в обора се смекчаваше. Полупокрита със сено, жената на Кърли лежеше по гръб.

В обора бе много тихо, тишината на следобеда бе легнала над цялата ферма. Дори звънът на подковата и виковете на мъжете поутихнаха. Здрачът навлизаше в обора, преди да бе настъпил навън. През отворената врата на сеновала влезе гълъб, направи един кръг и пак излезе. Край последния бокс се вмъкна женско овчарско куче – слабовато и дългнесто, с тежки, увиснали бозки. Нестигнало още до амбалажната каса с кутретата, то усети мъртвешката миризма на жената и цяло настръхна. Взе да скимти, после тръгна към касата и скочи при кутретата.

Жената на Кърли лежеше полупокрита със сено. Наглостта, желанията, недоволството, жаждата за внимание – всичко това бе изчезнало от лицето ѝ. Сега тя бе много хубава и естествена; образът ѝ бе благ, младежки. С начервените бузи и устни тя изглеждаше като жива, само че, леко заспала.. Буклите ѝ бяха пръснати върху сеното около главата,

устата ѝ бе полуотворена.

Понявга се случва тъй, че настъпва един миг, който спира, забавя се и трае много повече от миг. Тъй и сега – всякакъв звук и движение спряха, спряха за много повече от миг. После времето постепенно се съживи и пак започна бавния си ход. Животните затрополиха край яслите, синджирите задрънчаха. Гласовете на мъжете навън се зачуха по-силни и по-ясни.

Откъм крайния бокс долетя гласът на стария Канди:

– Лени! Ей, Лени! Тука ли си? Аз пак правя разни сметки. Да ти кажа кво ще сторим, Лени... – И ето че и самият Канди се появи при бокса. – Ей, Лени! извика отново той; сетне спря и се вцепени. Потри със сакатата ръка белите си бакенбарди. – Не знаех, че ти си тука – обърна се той към жената на Кърли.

Като не получи отговор, Канди пристъпи по-близо.

– Не бива да спиш тук – каза неодобрително той, после съвсем се доближи до нея и... – О, Исусе Христе! – Канди се огледа безпомощно и потри повторно брадата си. След това скочи и бързо излезе от обора.

Оборът вече се беше оживил. Конете трополяха, пръхтяха, зобеха сено от яслите и теглеха синджирите си. Подир малко Канди се върна с Джордж.

– Какво искаш да ми покажеш? – попита го Джордж.

Канди посочи жената на Кърли. Джордж се вторачи в нея и каза:

– Какво ѝ е? – После се приближи и повтори като ехо възклицанието на Канди: – О, Исусе Христе!

Джордж тутакси коленичи до нея и сложи ръка на сърцето ѝ. Когато най-после се изправи, бавно и вдървено, лицето му се вкамени, погледът също.

– Кой е сторил това? – попита Канди.

Джордж го изгледа студено.

– Не се ли досещаш? – попита той-И Канди не отговори.

– Знаех си аз – каза отчаяно Джордж. – Имах някакво предчувствие.

– Кво ще правим сега, Джордж? Кво ще правим сега? – попита Канди.

Джордж дълго време не отговори.

– Мисля, че... трябва да кажем..., на момчетата.

Ще трябва да го хванем и да го затворим. Не бива да го оставим да избяга. Ще пукне от глад, нещастникът. – И той се опита да се успокои: – Ще го затворят, пък може да се държат добре с него.

– Не, ще го оставим да избяга – възрази Канди развълнуван. – Ти не

познаваш Кърли, Той ще иска да го линчуват. Ще го пречука.

Джордж го гледаше в устата.

– Да – каза най-сетне той, – ти си прав. И не само Кърли, а и другите ще искат това.

Джордж погледна отново жената на Кърли, А Канди отвори дума за това, за което най-много се страхуваше:

– Сега двамата с тебе ще вземем фермичката, нали, Джордж? Ще идем да си живеем там, а? Бива ли, Джордж?

Преди Джордж да отговори, Канди сведе глава и заби поглед в сеното. Беше разбрал.

– Знаех си го още отначало – каза меко Джордж. – Знаех си, че не ще можем я купи. Но той толкоз обичаше да му разправам за нея, че аз започнах да си вярвам.

– Значи... всичко е свършено? – попита мрачно Канди.

Джордж не отговори на въпроса му, но каза:

– Ще работя един месец, ще си взема петдесетте долара, па като вляза в някой бардак, цяла нощ няма да изляза. Или пък ще заседна в казиното, доде не се опразни. После ще се върна, ще работя още един месец, ще взема пак петдесет долара...

– Таквоз добро момче беше – каза Канди. – И през ум не ми е минало, че ще я свърши такава. Джордж пак се загледа в жената на Кърли.

– Не го е сторил от лошотия – рече той. – По никоя начин! Все правеше поразии, но никога от лошотия. – Джордж се изопна и погледна Канди. – Чувай сега: трябва да кажем на момчетата. Ще трябва да го намерят. Няма друг начин. Може пък да не му сторят нищо лошо. Няма да им дам да го бутнат – додаде остро той. – Виж какво, ония може да си помислят, че и аз съм замесен в тая работа. Затова първо аз ще се прибера в помещението. След малко идваш ти и казваш на момчетата за станалото. Тогава ще дойдем тука и аз ще се правя, че нищо не съм знаел. Бива ли? Иначе момчетата ще помислят, че и аз съм замесен.

– Бива, как да не бива – увери го Канди.

– Добре. Сега изчакваш тука малко, после идваш задъхан и казваш, че току-що си я намерил. Аз тръгвам.

Джордж се обърна и изхвъркна от обора. Стариат Канди го проследи с поглед до вратата. После се обърна, погледна безпомощно жената на Кърли и заизлива, в думи мъката и гнева си.

– Ти, мръсна никаквице! – викна злъчно той. – Ти си виновна! Радвай се сега! Кой не знаеше, че все ги бъркаш разни? Не беше стока ти. И сега не си стока, възлива курветино! – Той подсмръкна и гласът му

затрепера. – А можех да си копая в градината и да мия чиниите на момчетата. – Той млъкна, а после продължи да нарежда, повтаряйки старите думи: – Пък дойде ли цирк или се играе мач... отиваме и това си е... казваме: „По дяволите работата!“ и отиваме. Никого няма да питаме. Па ще си имаме и прасенце, и кокошчици... а зиме. .. чугунената печка. Нека вали колкото ще... ние ще си седим вътре. .. – Очите му се наляха със сълзи. Той се обърна, излезе сломен от обора и потърка бакенбардите си с отрязаната ръка.

Шумната игра навън бе прекратена. Чуха се въпросителни гласове, трополене на тичащи крака и ето че мъжете нахълтаха в обора. Слим, Карлсън, младият Уит, Кърли, а подир тях на почетно разстояние Крукс. После влезе Канди и последен – Джордж. Закопчал синьото си сако, той бе нахлупил черната шапка ниско над очите. Те се втурнаха покрай последния бокс. Като забелязаха в сумрака жената на Кърли, спряха се неподвижни и се втренчиха в нея.

После Слим пристъпи леко до трупа и попипа китката. Докосва с един пръст бузата ѝ, а после ръката му се плъзна под леко извития ѝ врат и го опипа. Когато се изправи, мъжете го наобиколиха и той им каза истината.

Изведнъж Кърли се оживи.

– Знам чия работа е това – извика той, – На онова мръсно копеле! Сигурен съм. Всички останали играехме на подкова. Ще го пипна! – разбесня се той. – Отивам за пушката си. Ще го пречукам тоя майчин син! Право в корема ще го насоля! Да вървим, момчета – подкани ги той и излетя от обора.

– Аз ще взема пистолета си – каза Карлсън и също хукна навън.

Слим се обърна тихо към Джордж:

– Това е работа на Лени, няма съмнение – каза той. – Вратът ѝ е счупен. Не може да бъде друг освен Лени.

Джордж не отговори, а само кимна леко. Толкова беше нахлупил шапката си, че очите му не се виждаха.

– Сигурно пак е станало тъй, както в Уийд – продължи Слим. – Ти нали ми разправяше. Джордж кимна отново.

– Няма как, трябва да го хванем – въздъхна Слим. – Къде може да е отишъл?

На Джордж сякаш му беше нужно известно време, за да може да проговори.

– Трябва да е побягнал на юг – каза той. – Ние дойдохме от север, тъй че сигурно е отишъл на юг. – Трябва да го хванем – повтори Слим.

Джордж пристъпи до него.

– Не може ли да го хванем и да го предадем в затвора? Той не е с всичкия си, Слим. Не го е направил нарочно. Слим кимна.

– Може – рече той, – ако успеем да го опазим от Кърли, може. Но Кърли ще му види сметката. Още го е яд за ръката. После я си представи, че в затвора го вържат и го хвърлят в карцер. Нищо няма да спечели от това, Джордж.

– Знам – каза Джордж. – Знам.

Карлсън се втурна в обора.

– Задигнал ми е пистолета, копелето! – извика той. – Няма го в торбата.

След него, с ловна пушка в здравата ръка, дотича Кърли. Той вече се бе успокоил.

– Всичко е наред, момчета – каза той. – Негърът има пушка. Вземи я ти, Карлсън. И зърнеш ли го, не го оставяй. Стреляй направо, та да му дойде умът.

– Аз нямам оръжие – рече възбудено Уит.

– Ти ще идеш в Соледад да повикаш полицаи. Вземи Ал Уилтс, той е заместник-шериф. Да вървим сега! – Кърли изгледа подозрително Джордж. – И ти ще дойдеш с нас, приятелю.

– Разбира се – отвърна Джордж. – Идвам. Но слушай, Кърли, нещастникът не е с всичкия си. Не го убивай. Не е знаел какво върши.

– Да не го убивам ли? – извика Кърли. – Та той има оръжие – пистолета на Карлсън. Убивам го, без да ми мигне окото!

– Може Карлсън да си е загубил пистолета – обади се неуверено Джордж.

– Тая заран беше в торбата – каза Карлсън. – Взел го е, дума да няма.

Слим се беше загледал в жената на Кърли.

– Кърли – рече той, – не е ли по-добре да останеш тук, при жена си?

– Лицето на Кърли се наля с кръв. . – Тръгвам! – отсече той. – Ще му изтърбуша червата на тоя мръсник, нищо, че съм само с една здрава ръка! Ще го пипна аз!

Тръгнаха да излизат. Джордж се спря за миг до Канди и двамата се загледаха в мъртвата жена.

– Ей, Джордж! – повика го Кърли. – Върви с нас, да не решим, че и ти имаш пръст в тая работа.

С натежали крака, Джордж се помъкна бавно след тях.

Когато всички излязоха, Канди седна в сеното и се загледа пак в

лицето на жената на Кърли.

– Горкият Лени! – промълви той.

Гласовете на мъжете заглъхнаха. Оборът потъваше постепенно в мрак. Конете трополяха в боксовете си, синджирите им дрънчаха. Стариият Канди легна в сеното и Покри очи с ръка.

Слим се обърна към Канди:

– Тогава ти остани тук с нея, Канди. А другите по-добре да вървим.

ГЛАВА 6

В късния следобед дългият зелен вир на река Салинас беше замрял. Слънцето бе напуснало вече долината, за да се изкатери по склоновете на Габиланските планини, чиито върхове все още розовееха под лъчите му. Но над вира и чинарите бе легнала приятна сянка.

Водна змия се плъзна леко по вира, обръщайки насам-натам изправената си като перископ глава; тя преплува вира на дължина и стигна до краката на неподвижна чапла, застанала в плитчината. Клюнът се стрелна надолу, хвана малката змия за главата и тя изчезна в него, като мятеше бясно опашка.

Отдалеч зашумя вятър и премина като вълна по върховете на дърветата. Сребристите чинарови листа затрепераха, а сухата кафява шума по земята полетя тук-таме, подгонена от леките пориви на зефира. Зелената повърхност на вира се набръчка.

После вятърът замря тъй внезапно, както се бе появил, и отново настъпи покой. Чаплата стоеше неподвижна в плитчината и чакаше. Друга водна змия заплува по вира, обръщайки насам-натам изправената си като перископ глава.

Внезапно от гъсталака се появи Лени. Движеше се мълчаливо като мечка. Чаплата размаха криле, отдели се от водата и литна надолу по течението. Змията се свря между тръстиките в края на вира. Лени се приближи тихо до водата, коленичи и започна да пие, допрял устни до повърхността. Някаква птичка изшумоли в сухата шума зад него и той вдигна глава, напрегна слух и зрение, но като видя птичката, отново допря устни до водата.

Като утоли жаждата си, седна на брега успоредно на вира, та да може да наблюдава и пътеката. Обгърна с ръце крака и подпря брадата в коленете.

Светлината бягаше от дола, а върховете на планините пламтяха сякаш още по-ярко.

– Не съм забравил, ей! – каза си тихо Лени. – Ще се крия в храсталака и ще чакам Джордж. – Той нахлупи шапката над очите си. – Джордж има да ме хока. Пак ще каже, че иска да си живее самичък, да не му създавам главоболия. – Той обърна глава към блесналите планински върхове. – Ще се запиляя нататък и ще намеря някоя пещера – каза той и додаде тъжно: – ... и никога вече няма да помириша кечъп. Но какво

от това? Щом Джордж не ме иска... ще се махна. Ще се махна!

В този миг в съзнанието му изплува една ниска и пълна възрастна жена. Тя носеше очила с дебели стъкла и огромна престилка с джобове – колосана и чиста. Жената се изправи пред Лени, сложи ръце на кръста и го изгледа намръщено и неодобрително. После заговори с гласа на Лени:

– Колко пъти ти казах? – рече тя. – Колко пъти ти казах да слушаш Джордж? Къде ще намериш такъв добър приятел? Но ти не искаш и да чуеш. И все правиш бели.

– Мъча се да го слушам, лельо Кларо – отговори Лени. – Мъча се, мъча се, ама нищо не излиза.

– Ти никога не помисляш за Джордж – продължи тя с гласа на Лени. – Той е толкоз добър към тебе. Има ли парче пай, половината, па и повече, ще даде на теб. Да не говорим за кечъпа – всичкия ти го дава.

– Знам – каза Лени смазан. – Мъча се да го слушам, лельо. Мъча се непрекъснато.

– Как хубавичко щеше да си живее той, да те нямаше тебе – прекъсна го тя. – Ще си вземе заплатата, па ще иде в някое заведение с жени или ще влезе в казиното да играе моникс. Но, нали трябва да се грижи за тебе. –

– Знам, лельо – рече Лени и изохка от мъка. – Е, ще хвана баирите, ще намеря някоя пещера и ще си заживея там, та да не преча на Джордж.

– Ти само това си баеш! – скастри го тя. – Само това разправяш, хем много добре знаеш, че никога няма да го направиш. Лепнал си се за Джордж и така ще си караш, има да му вадиш душата.

– Бе по-добре е да се махна – каза Лени. – Сега Джордж и без това няма да ми даде да гледам зайците.

Леля Кларо изчезна и в съзнанието на Лени изплува гигантски заек. Той клекна срещу него, поклати уши и му направи муцуна. После проговори – пак с гласа на Лени.

– Ще гледаш зайци! – каза презрително той. – . – Глупак с глупак! Много ти разбира чутурата от зайци? Само ще ги забравяш и ще ги държиш гладни. Нищо повече, А какво ще каже Джордж после?

– Няма да ги забравям! – извика Лени.

– На кого ги разправяш? – каза заекът. – Да вземе човек, че да ти одере кожата, ама не си струва труда. Бог е свидетел, че Джордж не пожела сили да те измъкне от помията, но напразно. Съвсем си побъркан, ако мислиш, че сега ще те остави да гледаш зайците. Дума да не става!

Ще вземе една тояга и шети счупи главата, разбра ли!

– Не е вярно – възрази войнствено Лени. – Джордж няма да направи такова нещо. Познавам Джордж от.. забравих откога... но той никога не ме е бил с тояга, Добър е той, няма да ме бие.

– Да, ама му е дошло до гуша от тебе – каза заекът. – Ще те опуха едно хубавичко и ще те остави да си чукаш главата.

– Няма! – извика неистово Лени. – Няма да стори такова нещо! Знаем го аз Джордж. Нали все заедно си ходим.

Но заекът повтаряше ли, повтаряше:

– Ще те остави, сине майчин! Ще те остави! Ще те остави, сине майчин!

Лени запуши уши с ръце.

– Няма, няма, ти казвам! – упорствуваше той, а после закрещя: – Джордж! Ей, Джордж! Джордж!

Джордж излезе тихичко от гъстаката и заекът изчезна.

– Какво си се развикал? – каза спокойно Джордж., Лени се изправи на колене.

– Няма да ме оставиш, нали, Джордж? Знаем си аз, че няма.

Джордж пристъпи сковано и седна до него...

– Няма, разбира се.

– Тъй си и знаех – извика Лени. – Не си такъв ти. Джордж не каза нищо.

– Джордж! – повика го Лени.

– Да?

– Пак направих беля.

– Няма значение – отговори Джордж и отново за^ мълча.

Слънцето огряваше сега само най-високите върхове.

Сянката в долината беше синя и мека. От далечината долитаха мъжки гласове. Джордж извърна глава и се вслуша в тях.

– Джордж! – повика го Лени,

– Да?

– Няма ли да ме ругаеш?

– Да те ругая ли?

– Ами да, нали все ме ругаеш, като направя беля. Няма ли да речеш: „Ако те нямаше тебе, щях да си взема петдесетте доларчета...“

– Боже мой! Забравяш всичко, а помниш всяка моя дума.

– Е, започвай де! Джордж потръпна и подхвана вцепенен:

– Ако бях сам, така лесно щях да си живея, – Гласът му беше равен, безстрастен. – Щях да си работя и за нищо да не мисля.

Той млъкна.

– Продължавай – каза Лени. – „А дойде ли краят на месеца...“

– А дойде ли краят на месеца, вземам си петдесетте доларчета... и в някое заведение.

Джордж пак млъкна. Лени го гледаше с нетърпение.

– Продължавай, Джордж – каза той. – Няма ли да ругаеш повече?

– Не – отговори Джордж.

– Ще се махна, то се е видяло – рече Лени. – Щом не ме искаш, ще хвана баирите и ще си заживея в някоя пещера.

Джордж потръпна отново.

– Не, искам да си останеш при мен – каза той.

– Разкажи ми пак както по-рано – заумилква се Лени.

– Какво да ти разкажа?

– За другите и за нас.

– Такива като нас нямат семейство – подзе Джордж. – Посберат малко парици, па ги пропилят. Нямат си никого, никой не дава пукната пара за тях.

– Но при нас е друго! – възкликна Лени щастлив. – Кажи сега за нас.

Джордж мълча известно време.

– Но при нас е друго – рече той.

– Защото... Защото аз си имам приятел...

– И аз си имам приятел. Двамата сме приятели и се грижим един за друг – извика възторжено Лени.

Вечерният ветрец полъхна над поляната, зашумоли в листата и набразди зеления вир. Отново долетяха виковете на мъже, този път по-близки от преди.

Джордж свали шапка и каза с разтреперан глас:

– Свали си и ти шапката, Лени, да те полъхне ветрец;

Лени си свали послушно шапката и я сложи на земята пред себе си. Сянката над долината стана още по-синя, вечерта настъпваше бързо. Вятърът донесе до тях пукот на съчки в хрусталака.

– Кажи сега как ще си живеем – подсети го Лени. Джордж се беше заслушал в далечния шум. За миг лицето му придоби замислен вид.

– Погледни оттатък реката, Лени, и ще видиш като наяве това, дете ще ти кажа.

Лени обърна глава и устреми поглед отвъд вира, по притъмнените склонове на Габиланите.

– Ще си купим една фермичка... – започна Джордж. После измъкна

от джоба си пистолета на Карлсън и свали предпазителя. Ръката с пистолета се подпря на земята зад гърба на Лени. Джордж погледна Лени в тила – там, където гръбнакът се съединява с черепа.

Нагоре по реката се чу мъжки глас, друг му отвърна.

– Продължавай – подкани го Лени. Джордж вдигна пистолета, но ръката му затрепера и той пак я подпря на земята.

– Продължавай – каза Лени. – Кажи как ще си живеем. Ще си купим фермичка и...

– Ще си имаме крава – продължи Джордж, – а също прасенце и кокошцици... Ще засадим и ливадка с люцерна...

– За зайците! – възкликна Лени. , – За зайците – повтори Джордж.

– И аз ще гледам зайците.

– И ти ще гледаш зайците.

Лени се захили до ушите от щастие.

– И ще си живеем царски – каза той.

– Да.

Лени обърна глава.

– Не се обръщай, Лени. Гледай отгатак реката, че да видиш като навя фермичката.

Лени го послуша. Джордж погледна към пистолета. В този миг в гъстаката се чуха стъпки. Джордж се обърна по посока на шума. .

– Продължавай, Джордж. Кога ще я купим?

– Скоро...

– Аз и ти.

– Ти... и аз. И всеки ще бъде добър към тебе. Никакви главоболия вече. Никой никому няма да прави зло.

– Аз пък мислех, че те е хванало яд на мене, Джордж – рече Лени.

– Не – отвърна Джордж, – не, Лени. Не ме е яд. , Никога не ме е било яд на тебе и сега не ме е яд. Искам да разбереш това.

Гласовете се чуваха по-близо. Джордж вдигна пистолета и се заслуша в тях.

– Хайде по-бързо – примолви се Лени. – Нека я вземем веднага.

– Разбира се, още сега. Нямам друг изход, нямаме друг изход.

Джордж вдигна пистолета и доближи дулото до тила на Лени. Ръката му трепереше неудържимо, но лицето му се вкамени, а с това и ръката се успокои. Той дръпна спусъка. Тръсъкът от изстрела се втурна нагоре по ридовете и пак се върна. Лени потрепера, после се захлупи бавно на пясъка и не мръдна повече.

Джордж потръпна, погледна пистолета и го запрати на брега до

купчината пепел.

Храсталаците се изпълниха с викове и шум от тичащи крака.

– Джордж, къде си, Джордж? – разнесе се гласът на Слим.

Но Джордж седеше вцепенен и гледаше дясната си ръка, която бе захвърлила пистолета.

Групата изскочи на откритото, водена от Кърли. Той забеляза Лени на пясъка и извика:

– Свършено е с него.

После се приближи до Лени,, погледна го, а след това погледна Джордж.

– Точно в тила – каза тихо той. Слим отиде право при Джордж и седна до него, съвсем близо до него. .

– Успокой се – рече Слим. – Понякога се налага, Но Карлсън се надвеси над Джордж.

– Как стана? – попита той.

– Ей тъй, стана – отвърна уморено Джордж.,

– Пистолетът ми у него ли беше?

– У него.

– И ти му го взе и го застреля?

– Точно така – отвърна Джордж почти шепнешком, без да откъсва поглед от дясната си ръка, която бе държала оръжието.

Слим дръпна Джордж за лакътя.

– Ела, Джордж, ела Да му пийнем двамата по едно. Той се остави на Слим да го вдигне.

– Да му пийнем.

– Трябваше, Джордж. Бога ми, трябваше – каза Слим. – Хайде с мене сега.

И той поведе Джордж по пътеката към шосето. Кърли и Карлсън се загледаха след тях.

– Какво ли пък ги яде тия двамата, дявол го взел! – рече Карлсън.

КРАЙ

© 1937 Джон Стайнбек
© Тодор Вълчев, превод от английски

John Steinbeck
Of Mice and Men, 1937

Източник: <http://bezmonitor.com>, OCR и редакция: Виктор

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2025>]